

ליקוטי

מזהר"ן

מבואר

חברותא

ללימוד בעיון

תדעו כשיבא משיח צדקינו יווספו עוד ישיבות שילמדו בהם ספרי רבינו ז"ל
דברי מוהרנ"ת זצ"ל (שישיק היא תש"ז)

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

ליקוטי מוהר"ן

מבוא

חזרותא

ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון – ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות החלק השני – ההערות^א, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא ותירוץ. ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חברותא, כי הכוונה להיות עזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חדושים.

והשלישי – היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד.

ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה. ההקדמה – בנויה על מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרוזת כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי' "הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרו את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לבד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (זו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן המדויק, מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ הישנים וחדשים.

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

^א היכן שנזכר הריצ"ח הכוונה להרה"ג רבי יוסף צבי חשיין שליט"א. (הריצ"ח כה 23) פירוש שהוא ביאור שאמר בתורה כה בדקה 23. (הריצ"ח במדבר תשנ"ד) הפירוש שהוא ביאור שאמר בשיעור על הזוהר פיקודי שנאמר בשנת תשנ"ד פ' במדבר. הרבה יסודות וביאורים ששמעתי ממנו הבאתי ולא כולם ציינתי מחשש שלא לזה היתה כוונתו ובחלקם ציינתי שדברי הם עפ"י מה ששמעתי ממנו דאוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, והוא רחום יכפר עוון. ^ב השתדלתי מאד כל ביאור להקדים לו את הקושיא המכריחה אותו וכל קושיא התחלתי בלשון צ"ע כדי להקל על מי שרוצה לעיין בעיקר בקושיות. ^ג עיין חיי מוהר"ן אות שפט שכל תורה של רבינו אע"פ שהיא חדרים חדרים היא קשר אחד הדוק, ועיין תורה סה שהתפלה של רבינו היא אחד ממש ובסופה עדין אחוז בתחילתה וכן מסתבר שמי שאמר על עצמו שזכה ליחידה דיחידה אצלו התורה והתפלה הן כל אחת ושתייהן יחד אחדות פשוטה.

הודעה

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד,

כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנו והלוואי שגם במה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שצויה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהר"ת הנוקבים שכל מה שמוקבל מרבו צריך לידע שצדקו אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, פי מאד עמקו מחשבותיו, פי דבריו הם כמעין הנובע והם פחינת מים עמקים עצה בלב איש. וצריך כן פעם לעיין היטב בדבריו הקדושים ולחזור ולשאב מהם עצות נפלאות באופן שיוכל להציל את עצמו ממשקף מים רבים של זה העולם. וכל מה שידע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שצדקו אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני ים וכו'. רק במה שהרשעה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו יתברך כפי מדרגתו, אבל עצם תורתו ואפילו שיחותיו הקדושות אי אפשר להשיג בשום אופן וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, הריפה למדתי מרבותי ולא חסרתי מהם אלא וכו'. עכ"ל

ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולעורר קושיות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלומד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חרושים שעמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמוד ולטרוח הרבה שעות עמ"נ להגיש כשלחן ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התנצלות

אמנם מעט בברסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכו"ב תארי כבוד

וחלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הזהרת רבינו בתורה כא את ה' שאין לדרוש לרבים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמה, ואע"פ שהזהיר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חרושיו, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם.

אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבוה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין **מהרש"א** ב"ב י: שעל זה אחו"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ובספר חסידים אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גוול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה טו) יפוצו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שאינה כותבה: ובביאור **ברית עולם להחיד"א** שם. הוסיף בשם ספר **לב אריה** שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שבית המקדש קיים כשארם מקריב קרבן מתכפר לו וכשארם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו עולה לו במקום קרבן. ובוה פי' הרב הנ"ל את הכתוב ובה ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת או אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן. עוד ע"ש בשם ספר **רבינו אפרים** על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב בשם **רבי אליעזר מגרמזיא** ז"ל שכל מי שמגלין לו רוי תורה מן השמים ואינו כותב עתיד ליתן את הדין עכ"ל. ועיין **שפתי כהן** למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בוה"ל 'זינתה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה. ועיין בספר **מחשבות חרוץ** לר' **צדוק הכהן** אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איזה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל. עוד עיין בספר **קהילות יעקב** ז"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל. לכן אולי ע"י הודעה והתנצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איזה חרושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו.

ואע"פ שהרמב"ם מזהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרבים יחזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבודאי בדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועיני השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דאל"כ לא שבקת חי. ומסתמא גם הוהרת רבינו הנ"ל אפשר לפרש כך.

עכ"פ אם טעינו והוהרתם היא בכל ענין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד ענין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין **ספר חסידים** שסו שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מי' הרוגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד ע"ש סימן פד שמנכין לו מזכותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלה עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציון שמם ונ"ל הטעם או שצוין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יצינו שמם לא ינהגו כבוד ראש בדבריהם.

לעורר על חשיבות העיון בתורה של רבינו

עיין **חיי מוהר"ן** סימן שמו שאמר שטוב לקבוע לעצמו שני שעורים ללמוד ספריו הקדושים, שעור אחר פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל-פה, ושעור אחר ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועין במקום אחר מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית:

ועיין **תורה קה תנינא** שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור (חכמה ובינה אות לו) לבאר דברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"ז דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין **ח"מ סימן תקבא** – שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין **ביאור הלכות** (תורה נד אות ד) – שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהר"ת מדמה זך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן זוכה. (וכיצד התכללות בתורתו עיין בסוף תורה פו תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה ע"ש)

ועיין **תורה ח' תנינא אות ז'** שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה וע"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין **תורה עב תנינא** שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו זוכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו. ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' כו שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין **ככבי אור** (שיחות וספורים אות מג) הובא בחכמה ותבונה (סימן ב' אות טו) – שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותענין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותענין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"י.

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו. וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורתו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקוטי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איזה תועלת נצחית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"ז צריך זהירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאתם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס. מה שנקט לשון אפיקורס דהיינו כופר במציאות הנבואה ובנבואת משה (רמב"ם תשובה ג' ח'). נראה כוונתו כיון שאמר בתורה מו תנינא שאסור לומר תורה אלא אם יכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר. נמצא שמי שסובר שרבינו אומר תורה גבוהה הוא מיטל פגם בצדיק.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן זצ"ל שהיה גאון ועמקן עצום אמר בככבי אור (ששן ושמה יו) הלואי שאבין ואדע עכ"פ עשרת אלפים שנה לאחר התחיה דבור אחד מדבריו הנוראים כפי שידע אותו אדמו"ר ז"ל עוד בזה העולם. וא"כ מה הטענה על אזובי הקיר כמונו. אבל אדרבה משם ראייה כי המשך דבריו שם שעל כל זה רבנו בעצמו הזהיר לכמה וכמה שישתדלו לחדש בתורתו כמבואר בתורה קה תנינא שאפילו אם לא יכוון לכוונתו זה טוב, ומוכן מזה שהיו לו כמה כוונות בדבריו הנוראים שגם אנו נוכל לידע ולהבין בהם קצת וכו' ע"ש.

מי שיש לו קצת הרגשה בליקוטי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא ליודעי קבלה, ולא ליודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים. ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמוכן כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

חברותא
ללימוד עיון
בספה"ק
ליקוטי מוהר"ן

בתחילת הספר

לכו חזו

ישעיה נה (ג) השו אִנְכֶם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם ואברתה לכם ברית עולם חזי דוד הנאמנים: יואל ב (ו) כגבורים ירצון פאנשי מלְקוּהָ יַעֲלוּ הוֹקֵה ואיש בדרביו ילכו ואלא יעבטו ארְחוּתָם: הושע יד (ב) שוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יָדוּד אֶלְהֵיךָ כִּי קָשַׁתְּ בַעֲוֹנֶיךָ: בראשית נה י (ה) מאלה נפרדו איי הגוים בארצתם איש ללשנו למשפתתם בגויתם: קהלת א (ד) דוד הלך ודוד בָּא וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֲנֵיָתָה: בראשית לך לך יז (ג) המול ימול ילדי ביתך ומקנת כסףך והקתה בריתי בכשרכם לברית עולם: זכריה ט (ט) גילי מאד בת ציון הרועי בת ירושלים הגה מלפך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל ציר בן אֲתָנּוֹת: תהילים צו (א) שירו לידוך שיר חדש שירו לידוך כל הארץ: ישעיהו ח (טו) צור תעונה תחום תורה בלפני: ישעיה כה (ח) בלע תנות לנצח וקחה ארץ ידוד דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ידוד דבר: תהילים צ (יב) לַמָּוֹת יַמִּינוּ כִּן הוֹדַע וְנִיבֵי לִבִּי חֲקִיָּה:

הקב"ה. דלו עיניך למרום וזכור אהבתך הישנה^[א] :

ג הרות נהלים אפיקי מים רבים וימים גדולים וקטנים .

ג פלאים ומשונים בצבעיהם ובטעמיהם ובטבעיהם .

ה יות קטנות וגדולות בכל אחד ואחד אין מספר למיניהם .

מ שבחים ומחללים כולם להשי'ת בכל אבריהם .

מ ילון יידון תמיד ולא יכחשון מנהיגיהם .

ג וצאים אכנים טובות ומרגליות בעמקיהם .

ג חכה כהם אורות כליהם :

ג שמות הגזורים מתחת כסא כבוד^[ב] .

ג כספה תמיד אל שורשה להיות לכוד^[ג] .

ה יים וחמד שואבת מחסדי דוד^[ד] .

ה ן רוח מטיפי גן עדן ממנה לא אבד .

מ ושבות ההיכלות ואהלי השלום לכל אחת ואחת ניסמן וניתוח תיו הוד .

מ ה פעל אל המלאכים ישאלו^[ה] וירצון בשליחותם ככוכב דשביט .

מ רוחקים וממולקים, מכל התענוגים מי שאורחותיו עביט^(ו) .

ג שארים ברעב ובהרפה בתוך כף הקלע זכד^[ז] :

ג שובה עד ה' ולא נהיה אבד^[ח] :

ג קבל רע וטוב באהבה ונלביש לאב עד :

ב ריאת האדמה וכדוריה ארצות ומדינות רבות סביביה :

ב ני אדם איש ללשונו ודתותיה^[ט] :

ג צנים ופרחים ואביה^[י] .

ג פילת המדינות מרוחותיה .

ג שארת עומדת והנגללים מקיפים סביבותיה^[יא] :

ש ימות השדים והרוחות כאויר .

ליקוטי מוהר"ן

ש ומעים גזרת השם ושולמים בארבעה האבות שהם השור והבור והמבעה וההכער^[א] :

מ שותפים עם המלאכים ועם בני אדם בגימול (הגינה מזו) .

מ ברית קודש בורחים הנאמר בו המול ימול^[ב] .

ה ובמים כבמקלות בצורתם המשותות .

ה וברי חברים ומכשפים מכריעים אותם בהשבעתם בשמות המכונות :

ה תורה הקדושה שומרת אותנו מכל מומאות^[ג] .

ה צדקה מצלת ממינות מונות^[ד] :

ג בואה אין לנו^[ה] :

ה ריקת שן^[ו] האומות על אומה יחידה תבונה אין בנו :

מ רירת הצרות איך להשקות הם דנו :

ג מכול עולם עד יבא עני^[ז] :

ב ן יחפש כנגזי אביו^[ח] :

ג זר עמרת נעטר בכך הכיב :

ש יר חדש אז נשיר^[ט] :

מ לכינו כל אחד ואחד מראה באצבע בשר^[י] :

ה תום תורה בלב כל אחד מלהשכח^[יא] :

ה מות לנצח יבולע^[יב] כקמורת ריה :

ג ביא לבב הכמה^[יג] להבין תכונת גופינו ומרחקי פרקיו ועריכות איבריו .

ה יוב הכנתו מועילה לידעת הבורא^[יד] המצייר אלו היצירות כולם :

מ רפא כל חולי ואיש מכאובות . עזר ופסח . צרוע ונגוע דואג וכואב :

ג אבל לבד לקיום נפשותינו ולמעט תאוות טבעינו : חזק

לכו חזו מפעלות ה' ^[כב]. התגלות נפלא מסוד גדולת התנא האלקי ר' שמעון בן יוחאי ז"ל:

ר' שמעון בן יוחאי. הבטיח שלא תשתכח תורה מישראל על ידו. כמוכא בדברי רז"ל (שבת קלח:)^[א] כשנכנסו^[כא] רבותינו לחרם ביבנה אמרו^[ב] ^[כב] עתידה תורה שתשתכח מישראל ואמר רשב"י ^[כג] שלא תשתכח ^[כד]. שנאמר ^[כה] **כי לא תשכח מפי זרעו**. וכמבואר בזהר (נשא דף קכד ע"ב)^[כז] בהאי חיבורא דאיהו **ספר הזהר** יפקון^[כח] ביה מן גלותא^[כט]. ועתה בוא וראה והבן. נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה. כי ע"כ סמך ר' שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק **כי לא תשכח מפי זרעו**. כי באמת בזה הפסוק בעצמו. מרומו ונסתר סוד הזה. שע"י זרעו של יוחאי. שהוא רשב"י. על ידו לא תשתכח התורה מישראל. כי סופי תיבות ^[ל] של זה הפסוק **כי לא תשכח מפי זרעו** הם אותיות **יוחאי** וזה שמרמוז ומגלה הפסוק. **כי לא תשכח מפי זרעו** מפי זרעו דייקא היינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרומו ונסתר בזה הפסוק. שהוא התנא **יוחאי**. כי ע"י זרעו של יוחאי שמרמוז בזה הפסוק כס"ת כנ"ל. שהוא רשב"י. על ידו לא תשכח התורה ^[מ]. כי בזהר דא יפקון^[נ] מן גלותא ^[ס]. כנ"ל : **ודע** שמורו ר' שמעון בעצמו. הוא מרומו בפסוק אחר ^[סא]. כי דע כי התנא הקדוש ר' שמעון הוא בחי **עיר וקדיש מן שמיא**^[סב] **נחית** (דניאל ד) **רית שמעון**, וכו' ^[סג] :

תהלים טו (ט) לכו חזו מפעלות יקק אשר שם שמות הארץ: דברים וילך לא (כא) ונהי כי תפצא אתו רעות רבות וקרות וקנתה השדה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי ידעתי את יצרו אשר הוא עשה היום בנטים אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי: דניאל פרק ד (י) הנה נחית בחזון ראשי על משכבי ואלו עיר וקדיש מן שמיא נחית:

^א דפירי וכל המהדורות לא מנוקדות- הישינה. במהדורות המנוקדות- הישינה. ובמהדורת הקרן תשסח- הישנה
^ב מהרש"א שבת פח: ד"ה מה אנוש
^ג שבת צו.
^ד ישעיהו נה ג' ועיין ספר הליקוטים להאר"י על פסוק זה
^ה במדבר כג כג ועיין פרש"י שם
^ו **מלשון ולא יעבטו אורחותם ערשי יואל ב** ו פ' בתוך כף הקלע חלקם עיין בראשית ל' כ' תרגום ורמב"ן שם
^ז הושע יד ב' ועיין פרש"י שם
^ח בראשית י' ה'
^ט אביה לשון חיבור עיין חולין נח. פרש"י שם בסוף הדף
^י קהלת א' ד', ה' ו'.
^{יא} ב"ק ב.
^{יב} **עיין זוהר כי תשא דף קצא. ויקרא כה. תזריע מה: שלח קעב.**
^{יג} בראשית יז ג

^{טו} **עיין זוהר לך לך צח: ובתיקון כא ובתיקון ע**
^{טז} בתובת עז: ריב"ל מדרך בהו וכו'
^{יז} משלי י' ב' ומשלי יא ד'
^{יח} ב"ב יב:
^{יט} לשה"כ תהלים לו יב
^כ זכריה ט' ט' יליקוט שמעוני שם רמו תקעה סנהדרין צח. וכו ענני שמיא לא זכו עני רוכב על חמור ב"ר נז ב' מדרש שמואל יט' וזר ויחי רלה.
^{כא} זרע רע"מ בהר קיב. תורה ערה תורה ה תנינא
^{כב} אית טו
^{כג} תהלים צו א' עיין פרש"י שם
^{כד} תענית לא.
^{כה} ישעיהו ח' טז
^{כו} לשה"כ ישעיהו כה ח'
^{כז} תהלים צ' יב
^{כח} כמ"ש ומבשרי אחזה אלוך (איוב יט כו)
^{כט} נאמר באיר שנת תקע ו' חדשים קודם פטירת רבינו בדרך נסיעתו לגור באומן (ימי מוהר"ג ח"א מח) ובדפ"ר תקעא נדפס בלק"מ תנינא לפני תורה

א ורק במהדורת תקפא מוהר"ג עביר מאמר זה לכאן
^{טז} תהילים טו ט
^ל תוספתא עדיות א' א' וירושלמי ברכות פ"ג סוף הלכה א'
^{לא} יום שמינו בו את ראב"ע לנשיא עיין סדר הדרות שהיה מג שנים אחר החורבן
^{לב} בדפ"ר - שאמר תנא א'
^{לג} עיין חיי מוהר"ן קפט וימי מוהר"ג א מה שם לשון רבינו הוא תנא אחד אמר וכן הגרסא בדפ"ר
^{לד} דברי רשב"י שם הם בברייתא אחת שנאמרה כמה עשרות שנים אח"כ ומסתמא נאמרה אחר שיצא מהמערה עיין אור יקר כרך א עמ' קלה שרשב"י חי ששים שבעים שנה אחר החורבן.
^{לה} עיין לק"ה גבית חוב מיתומים הל' ג' יט'
^{לו} דברים לא כא
^{לז} רע"א מהימנא ספר במדבר פרשת נשא דף קכד. (שנמצא בדף קכו. של זוהר)
^{לח} בדפ"ר יפקון, בתקפא לא ברור ונראה- יפקון בתלד- יפקון

^{לט} תרגום בזה החיבור שהוא ספר זוהר יצאו בו מן הגלות. ועיין עוד סוף תיקון ו' חבורא דילך כד יתגלי לתנא בדרא בתראה בסוף יומיא ובגיניה וקראתם דרור בארץ וגו'. ועיין לק"ה נויקין ו' יג, ומנחה ז' נו, וגבית חוב מיתומים ג' יט
^מ עיין שיחות הר"ן סימן רב
^{מא} ועיין לק"ה מנחה ז' נו.
^{מב} בתלד- יפקון
^{מג} עיין זרע רע"מ בהעלותך כנג: עיין שיש"ק ח"ג פח
^{מד} בתלד- שמייה
^{מה} עיין השטמה בחיי מוהר"ן קפט. ועיין ככבי אור סוף חלק חכמה ובינה הקשר בין ועכשיו והכא לעכשיו תורה עד תנינא

מאמר לכו חזו

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

נכתב באומן כו אייר ונשלם י סיון תשסז

פתיחה

זמן אמירת המאמר הזה צאייר שנת תק"ע ששה חודשים קודם פטירת רביה"ק, נאמרה בדרכך, צעת נסיעתו לגור באומן. (ימי מוהר"ן ח"א מח)

שיחות השייך למאמר זה

תורה זו נאמרה על-ידי רבינו זכרוננו-לבְּרִכָּה בדרך נסיעתו לאומאן, בחודש אייר שנת תק"ע: (ראה ימי מוהר"ן ח"א, סעיף מ"ח).

בדרך, בעת נסיעתו לאומאן, ענה ואמר: אף-על-פי-כן השם יתברך עוזר לישראל תמיד, ואין דור יתום. וכמו שאמר רבי שמעון בר יוחאי (שבת קלח:): "בשאר ארצות תורה שנתשתכח מישראל - ענה רבי שמעון ואמר: לאו, כי "בוחר דא יפקון מן גלותא" (זוהר במדבר קכ"ד), "כי לא תשכח מפי זרעו" (דברים לא, כא). ועל-כן עמד עצמו על זה הפסוק. ונגלה אז הסוד הנדפס בלקוטי מוהר"ן ח"א בתחלתו, ענין שם, מגדלת רבי שמעון בר יוחאי. עניתי ואמרתי לו: רבי שמעון יש לו גם-כן בנדאי הנאה מזה, הינו מזה החודש הנפלא. השיבו: הן. אחר-כך ענה ואמר: רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר, כי רבי שמעון הוא "עיר וקדיש מן שמיא נחית" (דניאל ד, י, ב). בנדפס שם, ועכשו יש "נחל נובע מקור חכמה" (משלי יח, ד), וכו'. גם כבר נשמע שאמר על עצמו, שהוא נהר המטהר מכל הכתמים: (חיי מוהר"ן, סעיף קפ"ט).

בדרך הנסיעה הזאת לאומאן, כשיצא מלאדיזין, והעולם לוו אותו, ענה ואמר: אף-על-פי-כן אין דור יתום, כי תנא אחד אמר (שבת קלח:): "עתידה תורה, שתשתכח מישראל, ואמר רבי שמעון בר יוחאי, שלא תשתכח, שנתאמר (דברים לא, כא): "כי לא תשכח מפי זרעו" וכו', ואז גלה הסוד הנורא, המרמז בפסוק זה דיקא, שעל-ידי רבי שמעון לא תשתכח התורה וכו', בנדפס כבר (בתחילת ליקו"מ), ואחר-כך אמר: עכשו יש וכו'; ועוד כמה דברים נוראים וגייתי לשמע בדרך זה: (ימי מוהר"ן ח"א, סעיף מ"ח).

כשגלה רבינו למוהר"ן, בנסעו לאומאן, את ההתגלות הנורא הכתוב בתחלת "לקוטי-מוהר"ן", התרגש מאד מוהר"ן, עד שנענה ואמר לרבינו בזה הלשון: "רבי שמעון קער זייער הנאה האבן איר האט אים זייער וואהל גיפינען". רבי שמעון בנדאי מאד נהנה מהתגלות זו אחר שמצאתם אותו מרמז בכתוב ברמז נאה כזה. הפטיר רבינו ואמר: "רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר לגמרי, כי רבי שמעון הוא עיר וקדיש מן שמיא נחית ראשי-תיבות שמעון וכו': (שיש"ק ח"ג, סעיף פ"ח; וראה חיי"מ סעיף קפ"ט הנזכר-לעיל).

שמעתי, שאחד מאנשי-שלומו נסע לאיזה מחוז, ובא לאיזה עיר במרחקים, ולא היה לו שום הפרות עם שום איש, וילך לבית הרב להתאכסן אצלו, כי הפליגו לו בשבח הרב הנזכר-לעיל, כי הוא איש ישר ולמדן גדול ומקבל, על-כן בא אליו, ובשכא לביתו ראה הספר "לקוטי-מוהר"ן" מנח על שלחנו, ותכף שאל להרב: "מאין לכם זה הספר?" השיב הרב: "וכי גם אתם ידעתם אותו? ומי מחברו?" ענה להרב: "הלא אני מכיר גם את המחבר בעצמו וגם אני מקרב אליו... (בְּרִסְלָבֶר חֲסִיד)!" השיב הרב: "אמרו באמת יש לכם איזה תפיסה בספר הזה?" אמר האיש: "לפי מדרגתי אני תופס!" השיב הרב: "אדמה, כי אין שום אדם תופס גדלת הספר הזה...!" ואמר עוד: "הלא תראו בעיניכם, שבתחלת הספר תכף אחר השיר נכתב המאמר מרבי שמעון בר-יוחאי, ומה שיכות לכתבו בתחלת הספר היקר הזה?" אמר האיש הנזכר-לעיל: "אדרבא, אמרו אתם! אמר לו: "נראה, שרבינו זכרוננו-לבְּרִכָּה רמז, שיש בו נשמת רבי שמעון בר-יוחאי, כי רבי שמעון בר-יוחאי" - גימטריא רבי נחמן בן שמחה...!" "יהי רצון, שנזכה להבין השיחות הלזין של רבינו זכרוננו-לבְּרִכָּה בגן-עדן, אמן סלה: (כוכ"א, שיחות מכת"י הרב מטשערין זצ"ל; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף רל"ד).

ע"כ השיחות

הקדמה

מדוע סידר מוהר"ן (כנראה בפקודת רביה"ק) מאמר זה כהקדמה לספרו ובפרט שמאמר זה נאמר שנתים אחרי שכבר נדפס הספר? עיין שיש"ק ח"א אות רלד שרב אחד מעיר רחוקה שאל חסיד ברסלב שהגיע

* כידוע שנדפס בפעם הראשונה בסוף שנת תקסח אלף ספרים.

מסכת עדויות²¹, דהיינו עוד מסכת של פסקי הלכה, אבל עצה אמיתית לא היה להם. ורשב"י הקדים תרופה למכה בגילוי סתרי תורה שעל ידם לא תשתכח התורה²².

נראה שכוונת רביה"ק במאמר הזה בעיקר להראות שיש בכח צדיקים לגלות סתרי תורה כאלה שעל ידם לא תשתכח התורה דהיינו הקב"ה, אפילו בגלות הנוראה ביותר שהיום (תשס"ז) כבר אלף תשע מאות שלשים ושמונה שנים להורבן הבית.

וממה שמבואר שזה אפשרי רק על ידי זרעו של יוחאי דייקא, נראה שבאמת גם היום רשב"י הוא זה שעל ידו לא משתכחת התורה, אלא שהיום הוא עושה זאת ע"י רביה"ק, כי רק בכח רביה"ק הוא יכול לקיים הבטחתו כי לא תשכח וכו' דהיינו להמשיך זכרון למקומות כל כך נמוכים.

ועיין ככבי אור חכמה ובינה אות לו שעם התגלות התורות והעצות של רבינו נתחדש כנגדם יצה"ר שנקרא מדמה, וכמבואר בסוף תורה כה שרבינו אמר שצריך לקרא ליצה"ר שם חדש, "מדמה", וביאר בככבי אור הנ"ל ששבעה שמות שנקרא היצה"ר הם כנגד ז' רועים²³ אבל כנגד רבינו כיון שהשלים השגת ספירת הבינה, היצה"ר נגדו הוא מבחי' בינה, שהיא בחי' להבין דבר מתוך דבר ע"י דמוי מלתא למלתא, והמדמה קודם שמכניעים אותו כיון שהוא כח בנפש הבהמית, לכן נוטה ומטה לדמוי מגושם, הפך השכל הוד. ועיין ע"ח שער נ' פ"י שהזכרון הוא מכוחות המדמה וכן מבואר בתורה נד שהזכרון הוא ע"י הכנעת המדמה ועיין תורה קה תנינא שהכנעת המדמה ע"י לימוד התורות של רבינו בעיון, נמצא לפ"ו שרשב"י מוכרח את רבינו כדי להמשיך זיכרון לדורות הבאים מאז התגלות רבינו.

נמצא לפ"ו הכרח גדול להקדים מאמר זה ללקוטי מוהר"ן כי בו מתבאר שמה שאמר רביה"ק (חיי מוהר"ן שמו) שספרו הוא אתחלתא וגאולה, הכוונה שעל ידו ממשיך היום רשב"י זכרון לעולם, כי לדור נמוך כזה לא יכול רשב"י להאירי זכרון אלא ע"י רביה"ק²⁴.

²¹ כמבואר במנחת כהונה שעל תוספתא א' על עדויות ע"ש שמבאר שבגלל הגלות יתמעט הלימוד ולא ידעו לדמות מלתא למלתא כראוי ועי"ז ירבו המחלוקות ולא תהיה הלכה ברורה לכן כתבו הלכות פסוקות במסכת עדויות הביאור נ"ל שמי שיוודע לדמות מילתא למילתא יכול במיעוט הלכות לפסוק המוני דינים אבל מי שלא יודע אין לו אלא מה שכתוב מפורש לכן חכמים הוסיפו עוד הלכות פסוקות מפורשות. ולפ"ו נראה שכח רשב"י היה בזה שיכול ללמד סתרי תורה כאלה שעל ידם יזכו לברור המדמה שעל ידם ידעו לדמות מילתא למילתא ובאמת כל חיווק האמונה שהוא עיקר היהדות תלוי בברור המדמה כמבואר בתורה ח תנינא אות ז' ואת ח' עי"ש ועיין בליקוה"ל שלוחין ד' שע"כ צריך אדם כל חייו לצעוק ולחפש את הצדיק האמת שיעזור לו בברור המדמה שהכל תלוי בזה עי"ש. גם עיין בזה בתורה נד שע"י ברור המדמה זוכה לזיכרון דקדושה, לזכור את הש"י תמיד.

²² ברשימות ר"ש הורוביץ מובא מעשה שרשב"י בא לפיגא אמו של רביה"ק בליל חתונתה וסיפר לה שהשתטח ובה ופעל שתרד נשמת רביה"ק לעולם על אף הקטרוג הגדול שהיה על זה. וגם הבעש"ט בא וסיפר שרשב"י פעל כנ"ל. נראה לפ"ו שרביה"ק שהיה במדרגת תנא כנ"ל השלים את כוונת רשב"י, כי רק על ידי רביה"ק זכה רשב"י להאיר את אור הוזה"ק גם בדור השפל ביותר שלנו.

²³ בחי' זיכרון בעלמא דאתי המבואר בתורה נד

²⁴ מה שאמר שו' שמות היצה"ר כנגד ז' רועים דהיינו ז' מדרגות כנגד ז' מדות צ"ע דלא כנגד חמישה יחידים הדורות אמנם זה מוכרח כי ז' שמות הם בגמ' סוכה נב. האחרון שנתן לו שם היה הנביא יואל א"כ בזמן רשב"י כבר היו כל השבע שמות. אבל צ"ע שלפ"ו מאז דוד המלך שהיה הרועה האחרון לא נתחדש כלום עד רבינו וגם משמע קצת שרבינו בחי' רועה שמיני, ויותר צ"ע שהרי רוב שמותיו נתחדשו אחרי דוד ע"י שלמה וישעיה ויחזקאל ויואל ואין אומר שהם כנגד ז' רועים. וצ"ל שהשמות שנקרא היצה"ר לא נתחדשו בהתגלות כל רועה אלא שכל רועה הנהיג את ישראל במדה אחת וכנגד כל מדה יש ליצה"ר שם אלא שנתגלה שמו מאוחר יותר ע"י הנביאים ורק רבינו גילה שם חדש שנתחדש עם התגלותו.

עוד צ"ע אם המדמה נתחדש כנגד רבינו מדוע ביקש רשב"י שתרד נשמת רבינו כנ"ל הרי בלי רבינו לא היה מתחדש יצה"ר ואז בעצמו יכול היה להמשיך זכרון. וצ"ל שבאמת היצה"ר של מדמה לא מחמת רבינו נתחדש אלא מחמת ירידת הדורות נחלשו המוחות וגבר בחי' שינה בחי' דמיון של שקר (וכנ"ל בשם מנחת כהונה שטעם השכחה מחמת שלא ידעו לדמות מלתא למלתא). אלא שהתרופה לזה היא רק התורה של רבינו כי התרופה של רשב"י כבר אין בכוחה לרפאות חולשת מח כזה. ואחרי שנתגלתה זו התרופה נתגבר היצה"ר הזה עוד יותר וכמבואר בככבי אור חכמה ובינה אות לו הנ"ל.

סוכה דף נב. דרש רבי עירא ואיתימא רבי יהושע בן לוי שבעה שמות יש לו ליצר הרע הקדוש ברוך הוא קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו משה קראו ערל שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם דוד קראו טמא שנאמר לב טהור ברא לי אלהים מכלל דאיכא טמא שלמה קראו שונא שנאמר אם רעב שנאך האכילתו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וז' ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא שלימנו לך ישעיה קראו מכשול שנאמר סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן שנאמר והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר יואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם

²⁵ עיין חיי מוהר"ן רצט... ענה וְאָמַר קָדֵם שֶׁנִּמְצָא הַצִּדִּיק הָאֵמֶת בְּעוֹלָם יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב לְהִשָּׁם יְתִבְרַךְ מֵעֲצוֹ. אֲבָל אַחַר שֶׁכָּבַד נִמְצָא הַצִּדִּיק הָאֵמֶת בְּעוֹלָם אֵי אִפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב לְהִשָּׁם יְתִבְרַךְ בְּאֵמֶת בְּשׁוֹם אִפֶּן כִּי-אִם בְּשׁוֹכֵן לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו. וכן בכל דור להבין את החומש בפנמיות א"א אלא ע"י הוזה"ק ואת הוזה"ק ע"י האריז"ל ואותו להבין למעשה ע"י הבעש"ט ודרך הבעש"ט לא החזיקה כראוי רק בתלמידיו (כמבואר בשיחות הר"ן) ואח"כ בא רביה"ק שתיקן אור נפלא כזה שגם אחרי מאתים שנה שהיה בווער במתי מעט, פרץ בשנים האחרונות ועושה רעש והמוני לבבות בווערים להש"י בכל העולם מגדול שבגדולים ועד הקטן שבקטנים.

²⁶ עיין חיי מוהר"ן סימן שמו וסימן שמש ובהשמטות שם הפלגה עצומה בגודל החיוב לרכוש את הספר ליקוטי מוהר"ן וללמוד בו יותר מכל ספר אחר ואפילו הוא עני ביותר חייב לקנותו.

ועומק הביאור בזה יתבאר בפנים עפ"י מה שרביה"ק אמר שרשב"י הוא סוד העירנות ועל עצמו אמר שהוא סוד ההתחדשות (ומבואר בתורה לה שזה דייקא כן ע"י שינה"י)

רביה"ק פותח את המאמר בפסוק בתהילים מו ט' "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" שרומז לענין סוד שם האדם שבו רמוז כל סוד מהותו כמבואר בברכות ז': שלמדו מפסוק זה שהשם גורם לאדם את מעשיו^ט, כי בפסוק זה רמוז כל סוד המאמר, שרוצה לגלות לנו כאן בפתיחת ספרו, מגודל מעלת רבי שמעון, שרמוז בשמו שהוא בחי' הפסוק "עיר וקדיש מן שמיא נחת" וכן מעלת אביו יוחאי שרמוז בשמו סופי תיבות הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו". וכן ששמו של רביה"ק רומז לנחל נובע מקור חכמה.

לכו חזו^ט מפעלות ה' (תהילים מו ט)

התגלות נפלא מסוד גדלת התנא האלקי^{יח} רבי שמעון בן יוחאי ז"ל:

**רבי שמעון בן יוחאי. הכטיח שלא תשתפח^ט תורה מישראל על ידו. פמובא
בדברי רבותינו, זכרונם לברכה בתוספתא על מסכת עדויות שהובאה בגמ' שפת קלח: כא:**

^ט הביאור בזה עיין בסוף התורה בביאור תיבת ועכשיו וכו'. ושם הקשיתי מתורה ט' אות ב' בסוד הזקן דקדושה שהוא התחדשות בכל רגע דהיינו דייקא הפך השינה המבוארת שם באות ו' שהיא בחי' זקן דסט"א. ושם באות ב' ממה שהדגיש העניין שכל יום מתחיל צר ונגמר רחב ביארנו שאין זה סיפור מציאות אלא הוראה וביאור עניין ההתחדשות שכל יום צריך לחשוב את הרוחב של אתמול לצר וממנו להתחיל ולהרחיב ולא ח"ו להתחיל שוב מהצר של אתמול. והתירוץ בקיצור פשוט שבתורה ט' דיבר בכלליות היום ובתורה לה דיבר בפרטיות בתוך היום עצמו.

^י עיין בעש"ט עה"ת בראשית קלב השם הוא הנשמה ועיין תורה סו שתי רוחות שיש לכל אדם הן הבכח והבפועל והכוונה שם לנשמה ולנפש האדם נמצא שבשם האדם טמון הבכח של כל מה שצריך להוציא לפועל בחייו. ועיין ליקוה"ל סעודה ד' ו' שבשם של האדם נחקק ונכתב כל מעשיו כי השם הוא הנפש, עיי"ש שנקט לדוגמא שמו של רשב"י שבו חקוק כל מעשיו.

^י מה שנקט "חזו" דייקא אולי לרמוז למדרגת ספר הווה"ק שכלפי הגמרא ששם הלשון תא שמע, כי אינו דומה הוראה לשומע, כי אמונה סתם היא במדרגת השמיעה שמאמין למה ששומע מאחרים, אבל יש מדרגת אמונה גדולה שהיא כאילו רואה את הדבר, (כמובא בשם מוהרנ"ת נפתחו השמים ואראה מראות אלקים ר"ת אמונה) ורשב"י יש בכח תורתו לחזק את האמונה אצל ישראל כאילו רואים, לכן בכל הווה"ק נקט לשון תא חזו, דהיינו בא וראה.

והוה מפעלות ה', כי המפעלות עצמן אפשר לראות, אבל לדעת היטב שהם נעשו ע"י ה', לזה צריך אמונה, וכאן בפסוק הוה אומר דוד המלך "לכו חזו מפעלות ה'", רמו למדרגת אמונה גדולה שמאמין כאילו רואה בעיניו שמפעלות אלו הן מפעלות ה'.

^י המשך הפסוק "אשר שם שמות בארץ" נראה שרומז שבשמו של רשב"י דייקא רמוז הכל, ועיין גמ' ברכות ז': מנלן דשמא גרים א"ר אלעזר דאמר קרא "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" אל תקרי שמות אלא שמות דהיינו שרביה"ק פותח בפסוק זה לרמוז על סוד השמות של רשב"י ורביה"ק שבהם רמוז מהותם ובוה פתח רביה"ק כי ספרו של הצדיק הוא שכלו ונשמתו ופניו כמבואר בתורה קצב ממילא שורש הספר טמון בשם הצדיק

והשם טמון בתוכו מהות האדם, וזהו שכאן נלמד על רביה"ק ועל רשב"י משמם וכן על אביו של רשב"י יוחאי יוד ואו חז, שזרעו (דהיינו ו') הנמשך ממחו (דהיינו י'), על ידו דייקא לא תשכח התורה (דהיינו חי) עיין תורה לו חיים ומוות בחי' זכרון ושכחה, וזהו שעל ידי יוד ואו חז דהיינו אבא וכן נמשך חיים וזיכרון היפך השכחה שהיא מוות כמובא שנגזר על המת שישתכח. (ריצ"ח)

ועיין ליקוה"ל דברים הבאים בסעודה ד' ו' הנ"ל שמאריך שם לבאר ענין השם שהוא בחי' הנפש חיה הוא והשם מקבל חיות משמו ית' ועיי"ז יש לו כח להחיות את האדם ולקשר נפשו לגופו כי השם הוא עיקר החיבור בין העליונים לתחתונים, ובשם נגבל כל חיותו וענינו ומהותו וזה פה"ת מ'עלת זכרון שמות הצדיקים, כשאנו מזכירים שם התנא רבי שמעון בן יוחאי. בזה השם פלול כל מעשיו זה התנא שהיה שלש עשרה שנים במערה וחרב ספר הווה"ק. וכל המעשיות הנזכרים ממנו. פלם פלולים בזה השם הקדוש רבי שמעון בן יוחאי. וכן בשארי שמות הצדיקים.

ועיין שער הגלגולים - הקדמה כג' וז"ל - וכמו שנשמות הקדושות כל אחת ואחת יש לה שם ידוע, כפי בחי' אבר שממנו חוצבה, וכמו שארז"ל על פסוק אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות, אלא שמות. כך כל נצוץ ונצוץ שבקליפה, יש לה שם ידוע בפני עצמו. ונמצא כי היצה"ר שבאיש הוה, אינו כעין היצה"ר של האיש האחר. ונמצא כי כאשר נולד האדם, וקראים לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובהודמן, כי אם הקב"ה משים בפיו השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא, כמ"ש אשר שם שמות בארץ, כפי מקום האבר שבאדם העליון, אשר ממנו חוצב, והשם הוה נרשם למעלה בכסא הכבוד כנודע, ולכן ארז"ל שמא גרים. עוד עיין פירוש לספר היצירה המיוחס לרבינו סעדיה גאון סוף פ"ה שע"י חישוב שם האדם ושם אמו אפשר לדעת באיזה ככב ומול נולד.

^י צ"ע מה הכוונה אלקי. ועיין לקמן שנקט התנא הקדוש אולי אפ"ל אלקי רומז לבחי' שהשלים למטה להיות כמו החלק אלוך שלמעלה בבחי' משה משה המבואר בתורה סו' ומה שנקט בהמשך התנא הקדוש אולי כיון שבא לרמוז שמו דהיינו מהותו בפסוק עיר וקדיש לכן נקט תנא הקדוש דייקא.

^י עיין תורה נד שבכח הצדיק אפשר לזכות לברור המדמה עד שזוכה לזיכרון תמידי בעוה"ב, דהיינו דבקות מכל מוחין המאירים מהבינה העליונה שנקראת עולם, ועיי"ז זוכה להבין רמזי הקב"ה שמצמצם עצמו ושולח אלינו בכל רגע בכל דבר.

**יְשַׁכְּחוּ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁכַּחוּ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהָיָה בְּיָמֵינוּ אֶת רַב־עֵבִי לְנִשְׂאֵי בְּמִקּוֹם רִ"ג אֶמְרוּ לְכֹהֵן
עֵתִידָה תּוֹרָה בְּכַח שְׁתֵּשֶׁת־פַּח מִיִּשְׂרָאֵל לְכַח וְאֶמְרוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אַחֲרֵי כֵּמָה שְׁנַיִם לֵאמֹר**

ופשוט שאין הכוונה שכל ישראל לא ישכחו את התורה שהרי זה מעולם לא היה אלא שבכח תורת הצדיק ניתן הבחירה להיות בכל דור צדיקים חיים שעל ידם מי שידבק בהם לא ישכח את התורה.

² צ"ע היכן אמר שעל ידו דייקא הרי רק אמר שיש ראייה מפסוק בתורה שלא תשתכח התורה. אמנם גם אמר שע"י ספר הזוה"ק יצאו מהגלות. ואמנם עיקר הגלות היא שכחת התורה.

ושמעתי לתרץ (ריצ"ח כה 4) שע"י "אדם כי ימות באהל" דהיינו באהל התורה, אוי "זאת התורה אדם". דהיינו שאדם יכול להיות אחד עם התורה וכמו שאמר רשב"י "בחד קטירנא אתקטירנא" אחד כזה כשדורש בתורה, אוי הבטחת התורה זה כאילו שהוא המבטיח.

^{3א} שבת דף קלח: ... דאמר רב עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר והפלא ה' את מכותך הפלאה זו איני יודע מהו כשהוא אומר לכן הגני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא הוי אומר הפלאה זו תורה. **תנו רבנן** כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' וכתבי ונגעו מים עד ים ומצפון ועד מורח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו דבר ה' זו הלכה דבר ה' זו נבואה ומאי ישוטטו לבקש את דבר ה' אמרו עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא ואין מבין אם טהורה היא ואם טמאה היא בהדיא כתיב ביה מכל האוכל אשר יאכל אלא לידע אם ראשונה היא ואם שניה היא ואין מבין הא נמי מתניתין היא כדתנן השרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה שהתנור תחילה מסתפקא להו הא דאמר ליה רב אדא בר אבהו לרבא ליחוייה האי תנורא כמאן דמלי טומאה ותיחויי פת ראשונה אמר ליה לא אמרינן ליחוייה האי תנורא כמאן דמלי טומאה דתניא יכול יהו כל הכלים מיטמאין באויר כלי חרס תלמוד לומר כל אשר בתוכו יטמא מכל האכל אשר יאכל אוכלין מטמאין באויר כלי חרס ואין כלים מטמאין באויר כלי חרס תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.

ע"ש ר"ף על עין יעקב ששואל למסקנה שידעו את הברייתא שהכר שהיה עם השרץ בתנור הוא ראשון או שני ומסקא ליה אי כמלא דמי או לא, היינו דאמר רשב"י דלא ימצא הלכה ברורה ומאי איכא בינייהו

עין תוס' ר"ד כאן לבאר מאי שלא ימצאו הלכה ברורה שע"כ נשנתה תוספתא זו בתחילת עדויות שגם היא מתחילה ממחלוקת הראשונה שהיתה בישראל בין ב"ש לב"ה והבינו שכ"ש בעתיד שירבו עוד יותר כי בזמן הסנהדרין כשהיתה מחלוקת הושיבו עליה סנהדרין וקבעו הלכה עפ"י רוב אבל כשגברו גורות השמד בישראל לא יוכלו לעסוק בתורה כראוי ורבו הספקות.

צ"ע לדברי הגמ' שהשכחה תהיה בהלכות טומאה וטהרה למאי נפ"מ הרי כשאמרו זאת כבר חרב הבית וכ"ש שדברו על העתיד שבו לא ינהגו הלכות טומאה וכ"ש טומאת שרץ לשום ענין.

ועיין הקדמת הרמב"ם לטהרות שכותב שסתם תורה הכוונה להלכות טומאה וטהרה, עוד כותב שם על הגמ' כאן שזה נתקיים כבר בדורות שלפניו וכ"ש בדורו אפילו ראשי ישיבות מתקשים בהלכות טומאה וטהרה. וז"ל שם "הנה כבר התבאר לך שהענין קשה בעצמו ואפילו בזמנים הקודמים. והבן אמרם עתידה תורה שתשתכח מישראל משתכחת דיני הטומאה והטהרה. וכו'... והנה התורה בסתם הוא הלימוד בטומאה וטהרה וידיעת דינם. וכן ג"כ אמרו בטומאות וטהרות הן הן גופי תורה והוא המביא לרוח הקדש כמו שאמרו (עכו"ם דף כ.) וטהרה מביאה לידי קדושה כו'."

דהיינו שכיון שדיני טומאה וטהרה הן הן גופי תורה לכן גם כשלא נוהג טומאה וטהרה צריך לדעת את דיניה על בוריים. ועל ידם וזכה לרוח הקדש דהיינו זכרון דקדושה הנ"ל, וממילא בשכחת דיניה נשכח ח"ו גם הש"י. ונראה לבאר יותר כי אדרבה מצד הנגלה של ההלכות אוי עוד אכשרה דרא ואפשר שילמדו יותר וכדאיתא בגמ' תענית כד סוף ע"א שרבה שאל מדוע בימי רבי יהודה אע"פ שלמדו פחות תורה וגם מה שלמדו לא הבינו אעפ"כ הקב"ה היה שומע תפלתם ומיד כשבקשו ירד גשם. ומבואר שם שלראשונים היה לב דהיינו שהתורה זככה את ליבם יותר ועי"ז היה להם יותר מסירות נפש, וזה עיקר שכחת התורה דהיינו מצד איכות הלימוד עד כמה רושם יעשה בלב ולא הכמות והפלפול. ועיין קהות ליבם של ראשונים ביחס לאמוראים היה הרבה יותר כמעט בלא אפשרות להשוואה, עד שנקט שם כיחס פתח אולם ביהמ"ק לנזק מחט טענה.

(ראונו בהו כמאמר יפה ספרי עשירי רמת יוסף ויהודה י"א ב"ר פ"ק תוס' ויהודה ע"פ ז' בעיקר במנח 24 10)

^{3ב} כשנכנסו וכו' אמרו - צ"ע דמשמע שאמרו כן בגלל הכניסה לחרם. ושמעתי מתרצים שבלשכת הגזית היו יושבים כגורן וכמבואר במשנה סנהדרין פ"ד מ"ג וכשיושבים כגורן עגול רואים זה את זה (בחי' אהבה כמבואר בתורה קפג ועיין שיחות הר"ן סימן צא שלזכות לתורה צריך להיות באהבה עם כל אחד מישראל) וכאן כשראו שיושבים שורות ישרות ככרם שלא רואים זה את זה הבינו רמו שתשתכח התורה.

וצ"ע מנין שכרם אינו שורות בחצי עיגול ועוד האם רק ביבנה ישבו שורות הרי מלשכת הגזית עד יבנה גלתה הסנהדרין לחנות ולירושלים ולמה שם לא אמרו שתשתכח ואם תאמר שרק ביבנה התחילו לישוב שורות צ"ע למה. ואולי בכל גלויותיה של הסנהדרין ישבו שורות ודוקא ביבנה נקרא כרם כי שם היו שורות רבות (כך משמע בסמ"ג עשה נב שהיו שם שורות תלמידי חכמים רבים ולכך נקרא כרם:) ובשאר מקומות היו פחות. וא"כ אין ראייה לחידוש הזה.

אבל צ"ע אולי כיון שכרם דינו שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב (כלאים ד ו) ולא משכחת כן בחצי עיגול. מאידך ע"ש (כלאים ו א) שגפן מודלית דהיינו עריס נקרא כרם גם כשהן שורה אחת (ודוקא הרגליות בעינן שתיים כנגד שתיים להקרא כרם) והכי נמי מסתברא לדמות חכמי ישראל לעריס יותר מהרגליות כי בחכמתם נשענים ומדלים עצמם על אשלי רברבי אילנות גדולים.

גם בפרי עץ חיים שבועות פ"א משמע שהכרם ביבנה היה בעיגול כגורן. וקשה על התירוץ הנ"ל. עוד גם מבואר במפרשים על התוספתא בעדויות א' א' שבאמת האמירה שעתידיה תורה להשכח לא תלייה בכרם אלא להפך בגלל שראו שתהיה שכחה לכן נכנסו לחרם ביבנה לברר הלכות פסקות שהן כל מסכת עדויות.

עכ"פ אם צדקו דבריהם שכרם דוקא שורות ישרות יש להוסיף שרשב"י כשבא לתקן זאת ולחבר את החיבור שעל ידו לא תשתכח התורה ישב באידירא דייקא ועיין בחומש (במדבר טו כ) שתרגום של גורן הוא אידירא. וכן אמר בפירושו אנן בחביבותא תליא מלתא, וכניל שבגורן רואים זה את זה בבחי' חביבות. עוד עיין בזה שתי הערות הבאות ובסוף השניה מהן יתרוץ הכל לענ"ד. עוד נ"ל להעיר עיין תורה קפג שהצדיקים שבעולם יושבים בעיגול וע"ש שזה בחי' סנהדרין שיושבים כגורן עגולה. משמע שאינו ענין של סדר אלא עיגול מצד המהות ותלוי באהבה שביניהם. דהיינו שלא הסדר מלמד על האהבה אלא האהבה מלמדת על הסדר וכשיש אהבה לא משנה הסדר. וצ"ע לפ"ז לעניינינו.

^{3ג} לחרם - למה נקרא כרם עיין תפ"י על משנה כתובות ד' ו' הבית המדרש שם נקרא כרם מדעיו יושבים שם חכמי ישראל בקביעות כגפנים נטועים שורות שורות ומביניהם יוצא יין התורה משמח לב. ועיין עדויות ב' ד' ובתפ"י שם שהיו שם שורות שורות של תלמידים ככרם וגם ע"ש תויו"ט שהביא טעמו של הרמב"ם שישראל נקראו כרם בישעיה ה' כרם היה לידידי וע"ש בליקוטים

שמבאר טעם שהביא התי"ט עוד ראייה כי טעם דכרם הוי שורות לא ניחא ליה שהרי הרבה זרעים וזרעים בשורות ומאי שנא כרם. ועין סמ"ג עשה נב משמע מדבריו שכיון ששם היו תלמידים רבים לכן דייקא שם נקרא כרם. לדעה שנשתנה סדר סידור המושבים בסנהדרין ביבנה צ"ע למה שינו מנהג של דורות פתאם דבר שלא מצינו כזה אלא ע"י נביא ומסתמא סודר מעיקרא כגורן עפ"י רוח קדשו של דוד המלך ככל סדר וצורת בנין בית המקדש כמ"ש דברי הימים א- פרק כח (יט) הכל בכתב מיד ידוד עלי השפיל כל מלאכות התבנית: עיין הערה הבאה בסיכום

מה שרבים למדו שכרם דהיינו שורות ישראל דייקא אינו מוכרח ומבואר כנ"ל להפך בפרי עץ חיים שבועות פ"א וז"ל- והנה ט"ו באב, בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים. כמבואר סוף תענית, וסוד היוזיגים יונקת מבינה, סוד יוה"כ, כמ"ש הנושא אשה לשם שמים, עונותיו נמחלין לו. וסוד כרמים, כטעם כי כרם י"י צבאות בית ישראל, כי כרם גימט' י' הוי"ו. ועוד פי' בעיגול, כמו כרם ביבנה, שכולם רואין זאת לתוספת צניעות.

ועיין בניהו בן יהוידע ברכות טג - כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה. נראה לי בס"ד הא דקרו לבהמ"ד בשם כרם, כי עסק התורה עושה תיקון ביצירה שהוא בחינת שם הוי"ה, ועשר פעמים הוי"ה עולה כרם, מה שאין בן המצות עושים תיקון בעשיה. אי נמי נ"ל כרם נקרא על נטיעה של גפנים, ובענבים יש אכילה ויש שתייה, כן בעסק התורה לימוד הגרסה ידמה לאכילה, ולימוד הסברה והעיון שיוצא מן הגרסה ידמה לשתייה, כי היין יוצא מן הענבים, ועל לימוד זה נאמר [משלי ט' ה'] ושתו בין מסכתי, ומה שנקראת שם העיר יבנה נראה לי בס"ד וכתה לשם זה שהוא אותיות בינה, שהיה בה קיבוץ חכמים יודעי בינה במשך כמה דורות, גם יבנה לשון בנין שהחכמים נקראין בנאין: עיין עוד בהערה הבאה ובסופה הסיכום תירוץ על הכל לענ"ד.

¹² ביבנה - צ"ע מדוע רק ביבנה נקרא כרם הרי עשר פעמים נדדה סנהדרין מלשכת הגזית לחנות ומחנות לירושלים וכו' ומאושא לשפרעם כמבואר בר"ה לא. ובשום מקום לבד מיבנה לא נקרא כרם.

ועיין ר' צדוק תקנת השבין אות טו - (גיטין נ"ו ע"ב) דר' יוחנן בן זכאי ביקש מאספינוס ליתן לו יבנה וחכמיה ועל שם זה נקרא יבנה שהם העוסקים בבנינו של עולם. ועיין סדר הדורות שרבי"ז לא היה נשיא אלא ב' או ג' שנים, וכשנפטר גלתה סנהדרין לאושא ומשם אחרי עשר שנים שוב חזרה ליבנה ונראה שהכנוי הכרם ביבנה לא היה בזמן ריב"ז אלא אחרי שחזרה סנהדרין מאושא ליבנה בנשיאות ר"ג ואולי דווקא מאותו זמן שהורידו את ר"ג ומינו את ראב"ע כמבואר בברכות שאו נתנו לכל מי שרוצה להכנס ונכנסו רבים לכן נקרא כרם ובאותו זמן נתחברה מסכת עדויות והרבה ספיקות ומחלוקות שהיו עד אז נמנו והכריעו בהן להלכה. הכנוי כרם ביבנה נמשך כל זמן היות הסנהדרין שם עד שגלתה שוב לאושא ומשם לשפרעם. בזמן שהיתה ביבנה היו רשבי" ותלמידי ר"ע האחרונים צעירים עדין ואפילו רשבי" כשהוכרו דבריו כששאל בפני ר"ג ורבי יהושע ערבית רשות או חובה לא נזכר בשמו אלא "מעשה בתלמיד אחד" (ברכות כז:), ממילא ברור שלא אז אמר רשבי" שלא תשתכח התורה אלא מאוחר יותר כשגלתה סנהדרין לשפרעם. עיין נעיונות נדחה וצ"ע כי בשבת לג: מסופר שר"ש וחבריו תלמידי ר"ע ישבו בכרם ביבנה ודנו במחלת האסכרא מדוע מתחלת בפה וכו' הרי שכבר נזכרו בשמותיהם שם. ושם בהמשך כדי לבאר מדוע ר"י נקרא ראש המדברים בכל מקום מספרת הגמרא את המעשה שר"ש דיבר בגנות מלכות רומי ולכן הוצרך לברוח למערה. אמנם מדנקרא שם ר"ש ולא רשבי" משמע שזה היה לפני המערה וצ"ע ראיתי לרבי דניאל פריש בביאור השיר בר יוחאי שלמד שהכל היה בכרם ביבנה וגם המעשה שדברו על מלכות רומי וכו' אבל בפשטות אפשר שזה רק סיפור שהיה מתקופה אחרת כדי לבאר מדוע ר"י נקרא ראש המדברים בכל מקום וצ"ע.

ולסיכום נ"ל ברור שהסנהדרין ביבנה נקרא כרם רק ביום שמינו את רבי אלעזר בן עזריא לנשיא וכן גם משמע בירושלמי ברכות פ"ד הל' א ולפי זה גם מה שהסמ"ג פירש שנקרא כרם על שם שהיו שם רבים אינו חולק על ביאור הגמרא שנקרא כרם כיון שישבו שורות ככרם, אלא שבאמת בסנהדרין ישבו תמיד כחצי גורן ומסתמא לא שינו ממנהג שנהגו בו דורות, אבל כיון שהוסיפו הרבה ספסלים, ביום שמינו את ראב"ע לנשיא עיין בבבלי ברכות כח. שנחלקו ד' או ו' מאות ספסלים, נמצא שהחצי עיגול של הגורן נעשה כל כך גדול עד שלא ניכר בו שהוא חצי עיגול אלא נראה כשורות הכרם. ובאמת כשראו זאת חכמים שכבר אינו כמו שהיה פעם כחצי עיגול באופן שראו היטב זה את זה, ראו בזה רמז לשכחת התורה, ומיד נתעוררו שעל כל פנים יש בזה קצת נחמה כי ברוב דעות יוכלו לפסוק הרבה הלכות, מה שבעתיד כפי שחזו כנ"ל יתמנהגו הלבבות ולא יוכלו לפסוק ואמנם כך עשו כידוע משמכת עדויות שכולה להלכה נפסקה אז באותו זמן. והכנוי הזה לסנהדרין נשאר כל זמן שהיתה ביבנה כדמשמע מכמה מעשיות שהיו אח"כ ועדין כינו את הסנהדרין הכרם ביבנה ויש דעות שגם כשר"ש ברח למערה עדין היו שם. ואולי אפשר לומר שראב"ע ור"ג שנחלקו את מי להכניס לבית המדרש בזה בעצמו נחלקו האם החביבות שיש בין מעט חכמים שכולם תוכם ככרם חשוב ומועיל יותר מרוב דעות, שכמובן בא על חשבון החביבות הזו. ואם מותר לומר מדובר במחלוקת בין נשיא בחור בן טו כמבואר בירושלמי לבין נשיא זקן ומסתמא נסיונו של ר"ג לימד אותו מה יקרה אם יתרבו הלומדים כל כך ואיזה שכחה תיגרם על ידי זה כי החביבות שבין הלומדים יסוד גדול בהשפעת החכמה אליהם. ואעפ"כ ראב"ע הצעיר מאהבת התורה שלו והרוח החדשה שהכניס בסנהדרין בהתמנותו הכריע שאעפ"כ צריך להכניס כל מי שרוצה ואולי גם ידע ששכחה ממילא תבוא שהרי הבית כבר נחרב וידוע ברוח קדשם אורך הגלות שעומד להיות. ובאמת בבבלי ברכות כח. מבואר שמשמים הסכימו עימו ולא עם ר"ג.

¹³ בסדר הדורות איתא שהיה מג שנים אחרי החורבן וצ"ע מאידך שיטת הסדר הדורות היא שהכרם ביבנה היה בזמן הבית (עי"ש תנאים ואמוראים אות ג').

¹⁴ ועיין ירושלמי מסכת ברכות דף ל"ג ע"א (שם גם מובא המעשה הזה בפ"ג סוף הלכה א) דתנינן תמן ביום שהושיבו את ראב"ע בישיבה תמן תנינן זה מדרש דרש ראב"ע לפני חכמים בכרם ביבנה וכי כרם היה שם אלא אלו תלמידי חכמים שהיו עשוין שורות שורות ככרם.

¹⁵ עיין חיי מוהר"ן קפ"ט שרביה"ק דיבר מהגמ' הו אמר קְשָׁמֶר אֵיזָה תַּנְא: עֲתִידָה תוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל - עֲנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: לְאוֹ, וְכוּ' וכן בימי מוהר"ן ח"א אות מח כתוב שאמר אין דור יתום, כי תנא אַחַד אָמַר (שבת קלח:): עֲתִידָה תוֹרָה, שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי, שְׁלֵא תִשְׁתַּכַּח.

¹⁶ לכאורה נראה שהנושא כאן הוא התורה שעליה היו מצטערים, ולא על ישראל שישכחו ויהיו בלי תורה. אלא על התורה שתשתכח ולא לימודו אותה, דאליה הל"ל עתידים ישראל לשכוח את התורה. ואולי יתבאר עפ"י פסחים סח: והאמר רבי אלעזר אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת: וכן בעבודה זרה דף ג [נאמר רבי שמעון] בן לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את תורתו מוטב ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו (והיינו דאמר חזקיה) [נאמר חזקיה] מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה. אבל באמת אין ערך לתורה ולא לעולם שמתקיים על ידה אלא בשביל ישראל שיתקרבו להקב"ה. עיין ריש תורה יז ועיין מדרש רבה איכה הקדמה פסקה ב' ר' הונא ור' ירמיה בשם ר' חייא בר אבא אמרי כתיב (ירמיה ט"ז) ואותי עזבו ואת תורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב. כי העיקר שישראל יחזרו למוטב.

¹⁷ עיי"ש בגמ' שבת הנ"ל שרב למד זאת מפסוק בדברים כח "והפלא ה' מכותך" ופירש אותו עפ"י פסוק בישעיהו כט "הנני יוסיף להפליא וכו' ואבדה חכמת חכמיו וכו'". וצ"ע הרי חי אחרי רשבי" מדוע עדין סבר כחכמים ובפרט למ"ד שהוא רבי אבא שבוהו"ק.

ומדוע לא למד כחכמים מפוסק מפורש בעמוס ח' "ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו". ונראה כיון שבאמת אין מחלוקת וגם רשב"י ידע שתשכתב התורה והעיצה שלו אינה שלא תשכתב אלא שאעפ"כ לא יהיה ניתוק מהקב"ה. עוד אולי אפ"ל טעם שרב למד מהפוסק בישעיהו כי בפסוק הזה רמזו גם כיצד רשב"י יתקן את שכחת התורה, כי מבואר בו הטעם לשכחת התורה - דכתיב (יג) ויאמר אדני יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבודני ולבו רחוק ממני ותהי יראתם אתי מצות אנשים מלמד: (יד) לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבניו תסתתר: הרי מבואר ששכחת התורה היא בגלל שאין יראה ומתפללים בלא לב ובלא כוונה, ומבואר בתורה סו אות ח' שהתיקון לזה הוא לכבד את הצדיק ולבוא לשמוע תורה מפיו, וזו הסיבה שרשב"י אמר שלא תשכתב תורה מיישראל וחכמים לא ירדו לסוף דעתו כי רק הוא ידע מעלת הצדיקים שהם אוצר של יראת שמים שיש בכוחם להחזיר למי שבא אליהם ומכבדם את היראה ואהבה וכוונת הלב בתפלה שעי"ז גם תצא ותתגלה התורה מהכיסוי הנפלא שעליה.

עתידיה תורה שתשכתב - עיין ליקוה"ל מנחה ו' אות נו (שהובא בתורת נתן אות ב') שרשב"י וחבריו היו תיקון לר"ע ותלמידיו שמיתתם היה בחי" מיתת ו' המלכים בחי" שבירת הכלים. והביאור נ"ל כי ר"ע ותלמידיו רצו להאיר אור בחושך הגלות שהולך ובא, אבל כל אור חדש שבא בפעם הראשונה אין כח בכלים לקבלו, בבחי' אין אדם עומד על דברי תורה אלא ע"י שנכשל בהם, וזה בחי' שבירת לחות ראשונות, כי חיוק הכלים הוא מהאור עצמו ורק ע"י שנשברים אזי יכולים להתחזק מהרשימו שנשאר ואז יכולים לקבל האור, לכן רשב"י וחבריו כבר היו בבחי' תיקון כלפי ר"ע וחבריו.

(ואולי אפ"ל שמגודל מעלת ר"ע שהוציא לאור תעלומות תורה שבע"פ ועוד נטע את שרש הסוד בתל תילים של הלכות על כל קוץ וקוץ להאיר חשכת הגלות שאחר חורבן הבית לכן היו לו כד אלף תלמידים דייקא כי כד מורה על כל הצדדים וצידי צדדים (כידוע שיש ו' צדדים ויב אלכסונים ולכל אלכסון שני צדדים לכן כשרוצה הגמ' להפליג בקושיא או תירוץ נוקטת כד קושיות על כל חידוש או כד תירוץ על כל קושיא כמבואר במעשה פטירת ר"ל ב"מ פד. ובמעשה ברשב"י וחזונו רפכ"י כשיצא רשב"י מהמערב שבת לג) והיינו שכפי כל הצדדים שגילה ר"ע בתורה כך תלמידים היו לו אבל עדין לו היו להם הכלים כראוי לכל האור הנפלא הזה, עיין תורה ק' כשחכמתו גדולה ממעשיו אין דעתו נוחא עם הבריות אלא התורה מרתחא ביה. אבל רשב"י צמצם את האור של ר"ע כמובא בגמ' גיטין סו. וכן אמר רבי שמעון לתלמידיו בניי שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא)

עי"ש בתורת נתן הנ"ל הערת הרב נתן צבי קניג ז"ל שהחכמים ביבנה ראו ברוח קדשם שר"ע וחבריו ינסו להאיר בחושך ובסוד השבירה לא יצליחו ולכן סברו שהתורה תשכתב מיישראל כידוע שמשם נמשך שכחת התורה כי שבירת הלחות בחי' שבירת הכלים כידוע ומשבירת הלחות נמשך שכחת התורה כמבואר בערובין נד ורשב"י היה התיקון שלהם הוא המשיך את האור מחדש.

בירושלמי פ"א ה"ב מובא שרק ר"ע השיג מעלתו של רשב"י כמו שאמר דייך שאני ובוראך מכירין כוחך. (אמנם זה היה קודם שהיה במערה). כי ידוע שהכלל שצדיק הדור האמיתי קשה לעמוד על דעתו וכמבואר בסוף המגילה ורצוי לרוב אחיו. גם אחי יוסף הצדיקים לא ירדו לסוף דעתו של אחיהם הצדיק. ועיין תורה קמ שהנהגת הצדיק היא הפך ההיגיון שלנו ורק בתלמידים מתגלה כפי ההיגיון שלנו בבחי' חותם שהו אהפך הנחתם.

^ל ואמר רשב"י - עיי"ש שאחרי דברי הגמ' על התוספתא דעדויות של דברי רבנן מביאה הגמ' ברייתא אחרת תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלום שתשכתב תורה מיישראל שנאמר כי לא תשכתב מפי ורעו אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.

שמעתי מדייקים שרביה"ק שינה לשון הגמרא כי בגמרא תניא רשב"י אומר, ולשון רביה"ק ואמר רשב"י. וידוע הכלל שכתוב אמר אחרי השם הכוונה שחולק על דברי הראשון וכשכתוב אמר לפני השם אינו חולק ולפ"ז רביה"ק שינה לומר שאין מחלוקת והיינו שגם רשב"י מודה שתשכתב התורה וכמבואר בנביא כנ"ל אלא שאת הפנמיות והמאור שבה הוא יחזיר ע"י הוזה"ק.

וכן מבואר בליקוה"ל שאין מחלוקת, עיין הלכות גבית חוב מיתומים הל' ג' יט' (מובא בתורת נתן אות א). שמבאר עפ"י תורה יב ח"ב "איה" וכותב שם "ובאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים (ר"ת אחד) ושניהם אמת", כי גם רשב"י ידע שתשכתב התורה, אלא שבכח הצדיק אזי גם בתוך עוצם השכחה אעפ"כ ע"י השכחה בעצמה שהיא בחי' איה שאין יודעים מהתורה ומכבודו כלל אעפ"כ עי"ז בעצמו יכולין לחזור להשי"ת ע"י הבקשה והחיפוש לבד. וכל זה בכח זכות תורתו של רשב"י שהוא גילה סתרי תורה וכל הסתרי תורה הם בבחי' המאמר הסתום שהוא בראשית.

עיין גם תורה נ"ו אות ד' שדייקא בהסתרה כשהפכים אותה לדעת ע"י שמבין שגם שם יש אלוקות אזי נהפכת ההסתרה לתורה גבוהה מאד דייקא ומשמע שם שאעפ"כ ע"י השכחה נהפכו הצרופים אעפ"כ ע"י החיפוש נהפכת ההסתרה בעצמה לדעת גבוהה מאד בחי' קרבת ה' אפילו יותר ממה שאפשר ע"י התורה הנגלית ועיין מזה בליקוה"ל ר"ח הלכה ג' עפ"י תורה רו שזה סוד העיבור וסוד חצות שדייקא בהסתרה והחושך היותר גדול שם נמצא בכח הקירוב היותר גדול.

עיין לעיל בסוף הערה ד"ה שבת דף קלח שם נתבאר שעיקר השכחה שדברו עליה היתה שכחת תורת הנגלה שאז דייקא על ידה היו זוכים לכל המדרגות ועל שכחת הנגלה נראה ברור שגם רשב"י הורה שתייה, אלא שהבטיח שיש עוד עצה להתקרבות להשי"י למי שנפל לשכחת תורת הנגלה, והיא מבוארת בתורה נו שמחמת העוון וההשכחה נהפכים הצרופי תורה שבנגלה ונסתר ממנו השי"י בהסתרה ובהסתרה שבתוך ההסתרה עד שנשכח ממנו לגמרי ואעפ"כ יש כח בהצדיק הדור להאיר דעת בישראל שידע שאפילו במקומו הנמוך בשאלות תחתיות ממש נמצא עימו השי"י ועי"ז מתבטלין כל ההסתרות ונעשה מהם תורת ה' ממש ואין הכוונה שחזור להשיג תורת הנגלה אלא שאעפ"כ שתורת הנגלה עדין חשובה אצלו אבל מכח הדעת שזכה להשיג שאפילו בחשך הגמור נמצא השי"י בזה מתקשר לתורת ה' שאעפ"כ שא"א להשיג תורת ה' אבל ע"י דעת ניתן להרגיש אותה ולהאמין ולכסוף אליו ית' דייקא מתוך החושך וחוסר הבנת התורה ולצעוק איה בכח גדול וכמבואר בתורה יב תנינא שעי"ז חזר וקושר עצמו למקום הגבוה ביותר, וכן מבואר בתורה רו טעיתי כשה אובד שלפעמים ביות רמביא לקרוב גדול ביותר אלא שהוא בבחי' אחור באחור שאז הקשר הוא ע"י החיפוש וגעגועים וצעקת איה הנ"ל.

^{לא} עיין ר"ה כה משמע שרבן גמליאל היה נשיא כשהסנהדרין הייתה ביבנה בפעם השנייה וכן משמע בגיטין נו: ובפרש"י שם לפ"ז משמע שהנשיא בברם יבנה היה ר"ג מהחבורה הראשונה שאחר החורבן

ועיין ברכות כו: מעשה בתלמיד אחד ששאל תפילת ערבית רשות או חובה את רבי יהושע ואת רבן גמליאל ואח"כ מבואר שם שהוא רשב"י אלא שהיה צעיר אז לכן לא נזכר בשמו כי היה מחבורה שלישית שאחר החורבן מתלמידי ר"ע שהיה מחבורה שנייה ומסתמא שלא היה אז בכוחו לחלוק עליהם אלא אחר שנפטר ומסתמא אחר שיצא מהמערב אז אמר על דבריהם שאמרו כמה עשרות שנים קודם שעתידיה תורה להשתכב אמר הוא שלא תשכתב

גם מזה שנקרא רשב"י ולא רבי שמעון משמע שהיה אחר צאתו מהמערב כמבואר בספרים עלי"ת של בעלו בשם ספר בן יוחאי (עיין מאמר בזה מאורות ה' היומי שבת לג תשסח)

על דברי חכמים אלה **שלא תשתבח לב**. **שנאמר**: (דברים לא כא) "וענתה השירה הזאת לפניו לעד **כי לא תשבח מפי זרעו**".¹⁵ רשב"י למד ש"וענתה השירה הזאת" הכוונה לכל התורה כי כולה נקראת שירה¹⁶ וכן משמע בפסוק כתבו לכם את השירה הזאת שמשם למדו מצות כתיבת ס"ת על כל אחד מישראל (מהרש"א) **ובמבאר בזוהר** (נשא כבד:לח): **'בהאי חבורא לוי לזאיהו ספר הזוהר יפקון בהלח מן גלותא'**.¹⁷ עיין ליקוה"ל גבית חוב מיתומים¹⁸ שמבאר עפ"י תורה יב תנינא איה ועיין

¹⁵ עיין הריצ"ח כה 5 שיעור של התחוקות לבאר מהו בחי' שכל הנקנה במדריגה שלנו מדבר מאומא נקודה טובה ושלפעמים האיה היא הנקודה דהיינו שכואב לו שלא מוצא בעצמו טוב, בסוף השיעור ביאר שזה בעצמו היה גם בכרם ביבנה שמצד אחד אמרו עתידה תורה שתשתבח דהיינו ג' דברים נבואה הלכה וקץ ואמנם כן היה ורשב"י אמר ח"ו שתשתכח וכו', אין הכוונה שהוא יחזיר הג' דברים האלה אלא הפירוש שהוא יגרום שיהיה לנו שכל הנקנה במדריגה הנמוכה יותר בבחי' רצון ובחי' איה וחיפוש. ועיין שהוזה"ק בעצמו אומר שבעתיד תשתכח התורה – וזה"ק ח"ג אחרי מות דף נח/א תא חזי, זמינן דרי בתראי דייתון, דיתנשי תשתכח אורייתא ומביניהו, וחכימי לבא יתכשון לאתרייהו (ס"א לאדרא קדישא), ולא ישתכח מאן דסגיר ופתח יקשה קשיות ויתרק, ווי להווא דרא, ומכאן ולהלאה לא יהא דרא כדרא דא של רשב"י, עד דרא דייתי מלכא משיחא, ומנדעא יתער בעלמא ודיעתה תיעור בעולם, דכתיב (ירמיה לא לג) כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

¹⁶ עיין ערבי נחל נשא – ביאור הדבר, דחכמים סבירא ליה שברוב הגלות התורה משתכחת, והא דכתיב כי לא תשכח סבירה ליה דלא על כל התורה קאי, אלא מקרא נדרש לפניו, וקאי על שירת האזינו דבה מיירי קראי התם, ואותה שירה לבדה הוא דלא תשכח ור"ש סבירה ליה דמקרא נדרש לפני פניו וקאי וענתה השירה על כל התורה וכל התורה נקראת שירה, וקאמר עלה דלא תשתכח אפילו ברוב הגלות, לכאורה צ"ע אם כל הטעם כיון שסבורים מקרא נדרש לפניו א"כ מה היו עושים אם היו רואים ברוח קדשם שלא תשתכח. אבל באמת חכמים אמיתיים הם והתורה שלהם זה דבר אחד וכדמצינו כ"פ בפרט אצל רביה"ק אלה ואלה דברי אלקים חיים מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. עיין תורה נו כי שניהם מקבלים מהשמים. ותנאים תורתם שלימה כל אחד כפי חלקו בתורה.

¹⁷ ליקוה"ל הלכות ראש חדש הלכה ה לא פי עקר קיום התורה הוא על – ידי זה שעושים מתורות תפלות וכו', כי כל שירת האזינו נאמרה כדי לזכות באחרית הימים לקיים את התורה, כמו שקתוב שם בענין, ונאנכי הסתר אסתיר פני וכו' וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו". כי שירת האזינו זה בחינת תפלה, שהוא בחינת שירה וזמרה, בחינת עשרה מיני נגינה שבהם יסוד דוד המלך, עליו השלום, ספר תהלים וכו', ה"נו שעל – ידי השירה הזאת כלל משה רבנו, עליו השלום, את כל התורה בתוך בחינת שירה, שהיא בחינת תפלה. ועל – ידי זה האיר בנו הארה הזאת לזכות ולעשות מהתורות תפלות, שעל – ידי זה עקר קיום התורה באחרית הימים, בחינת וענתה השירה הזאת וכו', כי לא תשכח מפי זרעו וכו' וכו'.

¹⁸ רעיא מהימנא ספר במדבר פרשת נשא דף קכד. (שנמצא בדף קכו. של הוזה"ק) כגוונא דא יתעביד לנסאה לון לישראל בפורקנא בתרייתא כעין וי יעשה הקב"ה לנסות את ישראל לפני הגאולה האחרונה כלומר כדי לברר את הנשמות הקדושות מן הנשמות הטמאות ינסה הקב"ה את ישראל ע"י שיכיר עליהם על הגלות והצרות והצדיקים המאמינים בה שכל הצרות הם רק נסיונות והם לטובה אלו יתלבנו ויטהרו מטומאתם ויתדבק בקונם ביתר שאת בתשובה ותפילה והרשעים יצאו מכלל ישראל וישתמדו ויאבדו מתוך הקהל ולא יראו בטוב ה', הדא הוא דכתיב (דניאל יב י) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים, דאינון מסטרא דטוב, והרשיעו נבסיונא, והרשיעו רשעים, אינון מסטרא דרע, ויתקיים בהון (יחזקאל יג ט) ואל אדמת ישראל לא יבאו, וקטיל לון וארץ העמים הורג אותם: והמשכילים הם הצדיקים יבינו מסטרא דבינה שיש להם נשמה מבינה דאצילות דאיהו אילנא דחיי שהוא עץ החיים כי שם עקר החיים והמחיון דרא בגינייהו אתמר (שם) והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הוזהר המשכילים יאירו בזה החיבור שלך שהוא ספר הוזה"ק הוה, כלומר ע"י הבנת הסודות בספר הוזה"ק (ובכלל גם ספר רעיא מהימנא כי אלהו אמר זאת לרע"מ) מן וזהרא דאימא עלאה הארת אמא דאצילות הנקראת תשובה, ואלה שוכו לסודות ספר הוזה"ק באלין לא צריך נסיון הם לא צריכים נסיון ולא יכבד עליהם על הגלות באחרית הימים כי יודעו ע"י קדושת ספר הוזה"ק ובגין דעתידין ישראל גם אלה שעסקו תמיד בפשטי אורייתא גם הם באחרית הימים עתידים למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הוזהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי ויתקיים בהון יי' בדרך ינחנו דהיינו במדת הרחמים ואין עמו אל נכר שלא יהיה עוד שום כטרוג על ישראל. צ"ע מדוע השמיט רביה"ק את הסיפא "ברחמי".

¹⁹ נראה שמלבד הפשט הפשוט שהכוונה למה שכתוב בוזה"ק רמו כאן לחבורתו של רשב"י שהיו מחוברים באהבה שמתוך זה יצא ספר הוזה"ק דהיינו שהחיבור ביניהם הוא ספר הוזה"ק ספר שמחבר את ישראל להקב"ה בחי' זכרון וגאולה הפך השכחה והגלות.

²⁰ רביה"ק השמיט כאן מילה חבורא דילך דהיינו ששם בוזה"ק רעיא מהימנא שהוא משה רביה"ק ביקש מאליהו הנביא שיעזור לו לבאר המצוות ואת המאמר הזה אומר אליהו הנביא למשה רביה"ק שבחיבור שלו דהיינו דברי רעיא מהימנא שבוזה"ק על ידם יצאו מהגלות ברחמים כמבואר שם ועי"ש במתוק מדבש שלא דווקא ע"י רעיא מהימנא אלא ע"י כל הוזה"ק כולו וגם הרעיא מהימנא ורביה"ק שהשמיט את המילה דילך נראה כי רצה לומר שהם דברי רשב"י על החיבור שלו, כנראה כי הנכתב בוזה"ק נקרא על שם רשב"י מאחר שרשב"י הביאו, ואע"פ שהוזה"ק נכתב ע"י תלמידי רשב"י שישם שנה אחרי פטירתו, הם כתבו הכל בשמו.

²¹ עיין ילקוט ידיעות האמת לרמח"ל דף רצג מבאר שהוזה"ק הוא בחי' תיבת נח ומבאר שיש בחי' בריחה מהסט"א ויש בחי' יציאה ותמיד קודמת הבריחה ליציאה והבריחה היא אל הארת הבינה בחי' בע"ת ומבאר שמי שיתדבק עצמו לספר הוזה"ק או ינצל מחבלי משיח כיוון שהם נועדו לגרום לאדם בריחה אבל כיוון שרשב"י כבר ברח למערה וחיבר הוזה"ק או כל הדבק בוזה"ק זה בעצמו נחשב לו בריחה וצריך רק יציאה בנחת. ועיין מזה בהרחבה כאן בסוף החיבור מה שהעתיקתי מספר אדיר במרום של הרמח"ל

²² צ"ע הרי מבואר בגמ' ששכחת התורה הכוונה לידיעת ההלכה ומה יועיל בזה הוזה"ק ואולי כשההלכה ברורה זה מסוגל שגם האמונה תהיה ברורה והמחלוקת להפך גורם לפיזור הדעת וחולשת האמונה (כמבואר בתורה סב) וזה עיקר מה שכאב לנביא ועל זה מועיל הוזה"ק שהוא בחי' הארת הבינה שע"ז זוכין לאמונה ותשובה. גם עיין חיי מוהר"ן שמג שרביה"ק אמר שאם לא היה יוצא הלקוטי מוהר"ן לעולם היה עושה הלכות פסוקות על השלחן ערוך לבאר כל דין בהלכה פסוקה או להציג הלכה כמי בכל דין. ומשמע שם שזה דבר קל למי שבקי ביג' מידות שהתורה נדרשת בהם ומשמע מדבריו שכיון שיצא הלק"מ כבר א"צ לזה

²³ עיין ליקוטי הלכות חשן משפט הלכות גביות חוב מהיתומים הלכה ג אות יט ומבאר שם מההר"ת שדייקא אחרי הסתלקותו יותר ויותר לבחי' "איה" מאיר הצדיק עוד ועוד יותר משם הארה לגלות אלוקותו גם בבחי' ההסתרה היותר גדולה. וזה נרמו בשירה בעצמה שכתוב "איה אלוקימו וכו'" שוהו וענתה השירה כי לא תשכח כי עי"ז לא תשכח ובאמת בפסוק עצמו אפשר למצא תקווה שהרי יהיה רעב לא ללחם כי אם לדבר ה' משמע שעל אף ההסתרה שתהיה אבל זה יכאב ויציק עד כדי כך שילכו ויבקשו דבר ה' וזה בעצמו כבר רמו לבחי' כי לא תשכח. אבל להבטיח שזה יועיל זה יכול היה רק רשב"י. שבכח תורתו שיגלה אזי הכאב הזה יהפך ליצקת

ליקוה"ל מנחה ז' נוב"א כיצד יועיל הזוה"ק לצאת מהגלות ועי"ש אות נד נה כיצד היה התיקון של רשב"י ותלמידיו תיקון לר"ע ותלמידיו ומבוחם דייקאמ"ב.

וְעַתָּה בּוֹא וְרֵאֵה וְחִבְּנֵנוּ. נִפְלְאוֹת נִסְתָּרוֹת שֶׁל תּוֹרַתְנוּ הִקְדוּשָׁה. כִּי עַל בֶּן סַמְוֵאל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי עֲצָמוּ עַל זֶה הַפְּסוּק בִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זְרַעוּ. כִּי בְּאֵמַת בְּזַח הַפְּסוּק בְּעֲצָמוֹ. מְרַמֵּז וְנִסְתָּר סוּד הָיָה. שְׁעַל-יָדַי זְרַעוּ שֶׁל יוֹחָאי מִשְׁמַע שְׂכוּונַת הַפְּסוּק שִׁמְכָה שֶׁהוּא זְרַעוּ שֶׁל יוֹחָאימ"ב דייקא. שְׁהוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי. עַל יָדוֹ לֹא תִשְׁתַּכַּח

"איה" ועי"ז דייקא יהיה אפשר להתקשר לבחי' אפילו גבוהה יותר מאשר ע"י מה שנשכח. וזה בחי' נחמה בחי' "מחשבה אחרת" על אותו דבר דהיינו שע"י השכחה בעצמה נעשה כי לא תשכח גבוה יותר כמבואר בתורה יב ח"ב עי"ש. (רי"ן כה 5)

מ"א ליקוטי הלכות או"ח – הלכות תפלת מנחה הלכה ז אות נו) ועקר התיקון היה על – ידי רבי שמעון בן יוחאי וחסדיו שצמר תמן יאות הוי למדחל אגן בהביביותא תליא, כמוכא בדרבי אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה (בהתורה חדי רבי שמעון סימן סא עין שם), כי רבי שמעון בן יוחאי עסק בזה ביותר לתמן הצמצומים הנזכרים לעיל, לתקן בחינת כלים להמשיך אור האין סוף לגלות אלקותו בעולם, שזהו בחינת כל ספר זוה"ק בפרט האדרא רבא ואדרא ווטא. שעל – ידי זה המשיך ותקן וגלה צמצומים נפלאים שהם בחינת מצחא ועיניו ותקוני דיקנא קדישא וכו', שכלם בחינת צמצומים נוראים להשיג על – ידי זה אור האין סוף כידוע ומוכן לכל מחצדי חקלא. ועל – בן אמר בוהר דא פקון מן גלותא. כי על – ידי תקון הצמצומים כנזכר לעיל, על – ידי זה עקר תקון התשובה שעל – ידי זה עקר הגאולה כמו שאיתא בוה"ק לית מלתא דא תליא אלא בתיובתא. ועל – בן הבטיח שהתורה לא תשתכח מישראל על ידו, כמו שכתוב כי לא תשכח מפי זרעו (וכמו שגלה אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה על זה, עין בתחלת הספר) ועל – בן סתלק רבי שמעון בן יוחאי בל"ג בעמר, ונהגין בארץ – ישראל לעשות שמחה גדולה בהלולא דיליה, מה שלכאורה היה ראוי לכבות ולהצטער מאד על הסתלקותו. אף בודאי מנהג ישראל תורה, כי כל השמחה היא מה שוכניו שהיה צדיק וקדוש בזה שגלה תורה נוראה בזאת ותקן תקונים כאלה בתורתו הקדושה, עד שעל – ידי זה אנו בטוחים שלא תשכח התורה מפי זרענו. וזה גמר דייקא על – ידי הסתלקותו, שאז דיקא תקן הפגם של תלמידי רבי עקיבא שמתו קדם זמנם. וגלה אז האדרא ווטא, מלבד מה שגלה כל ימי חייו האדרא רבא וספרא דצניעותא וכל ספר זוה"ק, שעל – ידי כל זה המשיך תקונים כאלה שכתב דור ודור עד הסוף כל מי שירצה לשוב יוכל להתקרב לה' ותקן מכל מקום שהוא על – ידי תקון הצמצומים שתמן בחייו ובפרט ביום הסתלקותו הקדוש, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתם, וכמבאר לעיל לענין הסתלקות משה בשבת במנחה עין שם: כי עכשו כל קיום התורה וכל תקנתו הוא על – ידי גדולי הצדיקים שנסתלקו, וכמו שאיתא בוה"ק אלמלא תפלת הצדיקים המתים על החיים לא הוי עלמא מתקים אפלו רגעא חדא. וכמבאר לעיל מזה שמאחר שבכר היו אלו הצדיקים בעולם וגמרו התקון בשלמות, אף – על – פי שהכרחו להסתלק מחטא אדם הראשון ומחטאי הדורות, אבל מאחר שבכר היו ונסתלקו הם חוזרים וממשיכים אור האין סוף בתקונים נפלאים ונוראים באפן שיוכלו הכל להתקן וכןזכר לעיל.

מ"ב עיין לק"ה מנחה ז' אותיות נד נה נו – מבואר שם שכ"ד תלמידי ר"ע היו צריכים לגלות את התורה של ר"ע בעולם ע"י שיחדשו בתורתו ויעשו לה כלים ובגלל התגברות הדינים פגמו בזה שלא היתה אהבה ביניהם ועל כן מתו. עוד עי"ש בהמשך שמבאר שמיתתם היתה בחי' סוד מיתת המלכים בחי' שבירת כלים ורשב"י וחסדיו כל הצלחתם לתקן היה מכח שתלמידי ר"ע כבר האירו בעולם את תורת ר"ע ואע"פ שמתו אבל נשאר רושם שעל ידו הצליחו רשב"י וחסדיו לעשות כלים לתורת ר"ע. משמע שכמו שקודם לעולם התיקון קדם עולם הנקודים והזשירה כך בהכרח היה שהתגלות תורת ר"ע בפעם הראשונה תיחיה בבחי' עולם הנקודים שהיה אור גדול והכלים לא החזיקוהו ונשברו ורק בפעם השניה נתחזקו כבר הכלים מחמת שכבר היה פעם האור הזה בעולם.

ועיין מה שכתבנו בתורה סא בענין אבן השתיה עפ"י תפארת יהונתן (איבשיץ) שהיא בחי' עצם הלוח שנשאר מעולם התוהו הכי נמי בענין רשב"י וחסדיו הצלחת רשב"י לחדש חדושים נפלאים של על ידם לא תשתכח תורה מירשאל כמבואר במאמר לכו חזו, זה מכח תלמידי ר"ע שהיו בחי' דינים ותוהו ביחס לרשב"י וחסדיו בענין תורת ר"ע ונמצא שלתלמידי ר"ע הם בחי' אבן השתייה של תורת ר"ע שמכוחה היו כל חדושי התורה נפלאים של רשב"י. דהיינו שתלמידי ר"ע היו בחי' זרע שנזרע בעולם שבהכרח שירקב ודייקא עי"ז מכוחו הרוחני שנשאר צומחת מציאות חדשה של חדושי רשב"י.

עפ"ז אולי אפ"ל שגם רבינו היה בחי' אור השני של תורת הבעש"ט כי הבעש"ט היה חידוש עצום (עיין ח"מ רפ) והראיה שלא החזיק האור שלו אלא בתלמידיו וחזר למקורו כמבואר בחי' מוהר"ן שעג ורבינו חזר והאיר את אור הבעש"ט ביתר עז באופן שישאר לעולם כמבואר שם והיינו כנ"ל כי תמיד אור ראשון הוא זריעה ורק השני קצירה הראשון אב לשני ומכח הרשימו שנשאר מהראשון מתחזקים הכלים. ואולי זה מה שראתה בתו אדל בנסיעה לארץ ישראל על הים כשבקשה שיעלו אותה לספינה כי תלד בן שיגלה תורות גבוהות יותר דהיינו שבהכרח אור ראשון לא יחזיק מעמד וא"כ מוכרח שיבוא צדיק אחר לחזקו וברוח הקודש ראתה שיהיה זה נכדה מבתה פיגה.

מ"ג בא ראה והבן נ"ל שרומז לדעת חכמה ובינה.

מ"ד משמע שבגלל שידע הרמז הנ"ל לכן סמך עצמו על פסוק זה. אבל עיין חיי מוהר"ן קפט משאלת מוהר"ת אם ר"ש נהנה מהגילוי של רביה"ק הוה משמע שלא ידע, וכנראה מזלי חזי ועי"ש שרביה"ק אמר שרשב"י נהנה מהחידוש של רביה"ק.

מ"ה עיין תורה ס' תנינא שכל חדושי תורה של אדם הן בחי' גילוי חסדים ולכל אדם יש חסדים מצד אביו וגבורות מצד אמו ולכן התורה של האדם היא נקראת על שם אביו. עי"ש – וסבר רבי שמעון, שרבי עקיבא אין רוצה לומר תורה מקמת זה, מקמת שאין לו חסדים מצד האב. אבל רבי שמעון בן יוחאי בודאי היה לו חסדים מצד אביו רבי יוחאי, (שהיה גדול בישראל) ועל – בן אמר רבי שמעון: ואם לאו, אני אומר ליוחאי אבאי, הינו שאני אומר להתורה שהוא בחינת יוחאי אבאי, בחינת החסדים מצד האב, שמשם התגלות התורה, כי התגלות התורה הוא התגלות החסדים כנ"ל.

התורה מישראל. כי סופי תבות"י של זה הפסוק כי לא תשכח מפני זרעו הם
 אותיות יוחאי וזה שמרמז ומגלה הפסוק דהיינו שמושה רבינו כבר רמז בתורה שע"י זרעו של
 יוחאי לא תשכח התורה (לקוטי תפילות ח"ב מו). כי לא תשכח מפני זרעו, מפני זרעו דיקא
 הינו מפני זרעו של זה בעצמו שהוא מרמז ונסתר בזה הפסוק. שהוא התנא יוחאי.
 כי על-ידי זרעו"י של יוחאי שמרמז בזה הפסוק בסופי תבות"י כנ"ל. שהוא רבי
 שמעון בן יוחאי. על ידו לא תשכח התורה. כי בזוהר דא"מ יפקון מן גלותאי
 כנ"ל:

עתה יבאר רביה"ק סודו של ר"ש בעצמו שמרמז בפסוק אחר

עיין חיי מוהר"ן קפט שם מבואר מתי וכיצד נאמרה התורה הזו ועיין שם שמוהרנ"ת מספר אחרי אמירת
 המאמר הנ"ל עניתי ואמרת לי יש לו גם-כן בנדיאי הנאה מזה, הינו מזה החדוש הנפלא.
 השיב הן. אחר-כך ענה ואמר רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר וכו'

וצ"ע מה התכוין מוהרנ"ת הרי פשיטא שיש לרשב"י הנאה שמנלים שמושה רבינו רמז בתורה שעל ידו לא
 תשכח התורה.

גם תשובת רביה"ק שר"ש עצמו הוא ענין אחר (ובשיש"ק הוסיף ענין אחר לגמרי) תמוהה מאד, הרי גם עד
 כאן דיבר מר"ש בעצמו.

גם צ"ע למה שינה שעד כאן קרא לו רשב"י וכאן ר"ש (ומה שנ"ל עיין בהערה"ב)

¹⁰⁰ אולי רומז על סופו של יוחאי דהיינו רשב"י (צ"ע כיון שהם ס"ת של כל ההבטחה הרי יוחאי רומז לסופה של ההבטחה כולה ואולי
 רומז לזה שהוזה"ק יתגלה רק בסוף ולא בזמן כתיבתו דהיינו שבתחילה לא תשכח גם בלעדיו ולבסוף רק על ידו ואולי ע"כ נעלם כמה
 דורות)

¹⁰¹ ארבע פעמים חוזר ומדגיש שדייקא ע"י זרעו של יוחאי.

¹⁰² נ"ל עומק הכוונה כאן שה"לא תשכח" דהיינו הוזה"ק יצא "מפי זרעו" דהיינו רשב"י, ומה שיוחאי רמזו בסופי תבות כי לא מתחילה
 יזכה רשב"י להיות רשעים, יתלבנו רשעים, יתלבנו רשעים, יתלבנו רשעים, וירשיעו רשעים, אינון ערב רב: והמשכילים יבינו (דניאל שם) אינון
 כאן לזרעו של יוחאי בגשמיות כי זה לא מספיק אלא דווקא זרעו שיוכה בסופו לחזור ליוחאי. דהיינו לזיכרון כזה שזוכר שהיה טיפה
 במח אביו יוחאי.

¹⁰³ צ"ע כי אין לשון כזה בזה"ק אלא כנ"ל וגם צ"ע למה שינה מלשונו לעיל בהאי חבורא וכו' דלעיל הדגיש ספר וכאן הדגש על
 זוה"ק. ובנראה רומז ללשון הוזה"ק שם "והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הוזהר מן זוהרא דאימא
 עלאה תשובה"

אבל עיין לשון זוה"ק דומה לזה קצת בח"ג פ' בהעלותך רע"מ דף קנ"ג: בההוא זמנא קדם ביאת משיח, (דניאל יב י) יתבררו ויתלבנו ויצרפו
 רבים והרשיעו רשעים, יתלבנו רשעים, יתלבנו רשעים, וירשיעו רשעים, ויצרפו רשעים ורעא קדישא דשאר עמא יתבררו במעשים טובים וצדקה,
 הדא הוא דכתיב, (זכריה יג ט) וצרפתים כצרוף את הכסף, והרשיעו רשעים, אינון ערב רב: והמשכילים יבינו (דניאל שם) אינון
 מארי קבלה העוסקים בסודות התורה, דאתמר בהון (שם פסוק ג) והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע, אלין אינון דקא משתדלין בזהר דא דאקרי

ספר הוזהר אלו העוסקים באור הזה הנקרא ספר הוזהר, שמגיעים עצמם לחבין עומק דבריו דאיהו כתיבת נח, כמו שכתובת נח לא נכנסו אלא מעטים כן בזה"ק לא יזכו להכנס בהבנתו אלא מעט
 דמתכשין בה שנים בעיר ושבע ממלכותא, ולזמנין ולפעמים אפילו זה לא אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה, דבהון באלו שייכו לחבין בספר הוזה"ק יתקיים
 (שמות א כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכהו יאורה לשון אור, ודא אורה דספרא דא אורו של ספר הוזה"ק, וכלא על סיבה דילך בכך שאתה מתלבש

בגשמות תלמידי חכמים: **(ועיין לעיל שמוהרנ"ת אמר שכ"ש ספרי רביה"ק מסוגלים לזה ביותר)**

ועיין שיחות הר"ן שיחה ל"ה שקודם ביאת המשיח יהיה נסיון גדול באמונה כי תתפשט אפיקורסות נוראה בעולם ומי שיעמוד בו יזכה.
 ועיין תורה ח תנינא שלהנצל מזה צריך להתקרב לצדיק גדול שעל ידו יזכה לברור המדמה שבזה תליה האמונה.

¹⁰⁴ ליקוה"ל הלכות קדושין הלכה ג' כ' ועל פן התיירו רבוחינו וזכרונם לך רבקה לכתב תורה שבעל פה, פי אז קשהתירו כפר היה ספר
 הוזה"ק בעולם שעקר המשכת התקונים לגלות סתרי תורה היו על ידו, ועל - ידי זה נעשה מהנסתר נגלה, מנשמע נעשה, שהוא בחינת
 כתב כנ"ל, על - פן יבולין וצריכין עקשו לכתב הכל כנ"ל:

¹⁰⁵ עיין שיש"ק ח"ג פח שם מסופר שכשגילה רביה"ק למוהרנ"ת החידוש הזה התרגש מאד מוהרנ"ת, עד שנענה ואמר לרבנו בזה
 הלשון: "רבי שמעון קער זיינער הנאה האבן איר האט אים זיינער וואהל גיפניען". "רבי שמעון בנדיאי מאד נהנה מהתגלות זו אחר
 שמצאתם אותו מרמז בכתוב בנ"א כזה". הפטיר רבנו ואמר: "רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר לגמרי, כי רבי שמעון הוא עיר
 וקדיש מן שמאי נחית ראשי-תיבות שמעון וכו'.

¹⁰⁶ ונ"ל לתרץ עפ"י המעשה בו בעטלערס, מהבעטלער העיור שהיו עימו עוד שמונה עיוורים שכולם מכח שגרו עיניהם מחזו דהאי
 עלמא וכו לזכרון מופלא: הראשון זכר איך שנחתך טבורו מאימו והשני את ימי עיבורו והג' את יצירת הולד והד' את היחוד והחמישי
 זכר היותו טיפה במח אביו ועוד ג' זכרו הנפש רוח ונשמה והיניק מכולם זכר לאו כלום והפירוש נ"ל שהזכר את הנפש זכר כל מה
 שנעשה עם נפשו בכל הגלגולים הקודמים וכן מצינו צדיק שסיפר שזוכר שהיה כבש בצאן יעקב וכן הרוח וזה שזכר נשמתו מסתמא
 זכר אפילו איך שברחה מאדם הראשון קודם שחטא, וזה שזכר לאו כלום זכר עוד שהיו כל הנשמות כלולות בא"ס ב"ה.

ודע שפוד רבי שמעון בעצמו. הוא מרמז בפסוק אחר. פי דע פי התנא הקדושי רבי שמעון הוא בחינת (דניאל דה): עירי' וקדישי מין שמיא נחית ראשי - תבות שמעון וכו': בחיי מוהר"ן סימן קפט מובא ההמשך שאמר ועכשיו יש ננמ"ח וכו'.. גם כבר נשמע

ולפי"ז נ"ל לבאר כוונת רביה"ק, שמשו רבינו רמו בתורה הבטחה שע"י זרעו של יוחאי לא תשתכח התורה, דהיינו אדם שאביו נקרא יוחאי והוא בעצמו במדרגת זרעו של יוחאי הכוונה לאותו בן של יוחאי שיוכה לזכור היותו זרעו של יוחאי דהיינו היותו טיפה במח אביו יוחאי וכו"ל (כי מי שהוא במדרגה כזו יכול להחזיר את ישראל לבחי' אבן ישראל אב וכן כאחד עיין סוף תורה ו) ולפי"ז מובן שאלת מוהר"ן ר"ש יש לו הנאה מזה שהרי אפשר לומר גם שלא נהנה מזה שהוא רק במדרגה חמישית וענה לו רביה"ק שכן כי אפ"ה נהנה שהוא רמוז בתורה, אבל מיד באר רביה"ק שבאמת מעלת רשב"י הרבה יותר מהמדרגה שהבטיחה התורה שעל ידו לא תשתכח התורה, כי הוא עיר וקדיש וכידוע חכמה איקרי קדש דהיינו שהוא במדרגת זה שזכר המראה דהיינו הנשמה, ולכן אמר רביה"ק שר"ש ענין אחר לגמרי כי חמישה הראשונים כלפי ג' האחרונים הם ענין אחר לגמרי כי מוחין כלפי מידות הן כמו צורה כלפי חומר. דהיינו שאע"פ שהתורה הבטיחה שהתורה לא תשתכח ע"י אדם במדרגת זרעו של יוחאי למעשה הדבר התקיים על ידי אדם במעלה גבוהה הרבה יותר. ועל זה הוסיף רביה"ק בהשמתו אבל עכשיו יש נחל נובע מקור חכמה דהיינו שרביה"ק הוא המקור חכמה דהיינו הכתר כמיש החכמה מאין תימצא, ולכן אמר ואני זוכר לאו כלום דהיינו אין. ועיין חיי מוהר"ן גדולת נוראות השגתו - רעב (לב) שרביה"ק אמר אני טבא דסבין ומהר"ן למד מזה שזכה למדרגת הבעטלער העיר הנ"ל.

ועיין חיי מוהר"ן רסו (כו) שמעתי בשמו שאמר, שהשיג יחידה בתכלית מדרגה עליונה. פי זה יודע, שפגש דנשמה גבוה יותר מיחידה דרוח, וכן פיצא בזה בכלם; והוא השיג יחידה בתכלית מדרגה העליונה. ואמר: נמצא, שאני יודע "מעט", ואני עומד במדרגה גבוהה, אף-על-פי-כן עדן אני רוצה יותר, כי מי יודע, אולי יש עוד וכו' וכו'. (הביאר נ"ל דהיינו כי יש נר"ן היה יחידה ויחידה היינו היותר התכלית באחדותו ית' שאפשר לילד אשה בעוה"ז, ובכל הספרים מבואר שרק משיח יוכה לוה. ורביה"ק אמר שבינו למשיח אין חילוק רק שלמשיח ישמעו ולא לא. ועיין כעין זה בחיי מוהר"ן רסו. ועיין כוכבי אור שיחות וספרים אות מב שרביה"ק היה נשמת משיח ואם לא המחלוקת שעליו הייתה הגאולה השלימה וע"ש גם את לו)

בתחילת התורה כינהו תנא אלקי וכאן תנא קדוש ואולי כיון שכאן מזכיר את הפסוק שרשב"י רמוז בו עיר וקדיש לכן נקט קדוש. ועיין לעיל הערה יט

דניאל פרק ד (ו) חזה הוית בחזו ראשי על משכבי ואלו עיר וקדיש מן שמיא נחת: (יא) קרא בחיל וכן אמר גדו אילנא וקצצו ענפיה אתרו עפיה וברו אנבה תנד היותא מן תחתיה וצפריא מן ענפיה: (יב) ברם עקר שרשיה בארעא שבוך ובאסור די פרזל ונחש די ברעא די ברא ובטל שמיא יצטבע ועם היותא חלקה בעשב ארעא: (כ) ודי חזה מלקא עיר וקדיש נחת מן שמיא ואמר גדו אילנא ונחשיה ברם עקר שרשיה בארעא שבוך ובאסור די פרזל ונחש בדתא די ברא ובטל שמיא יצטבע ועם חיות ברא חלקה עד די שבעה ערנין יחלפון עלוה:

עיר וקדיש מן שמיא נחת - כך אמר נבוכדנצר כשסיפר חלומו בדניאל פרק ד" (והוא ר"ת עומש"ג אבל דניאל כשחזר החלום אמר עיר וקדיש נחת מן שמיא ר"ת עון מש) עיר וקדיש פרש"י - מלאך שהוא ער לעולם וקדוש.

עיר - עיין פרש"י שער הוא מלאך שהוא ער לעולם ועיין שיח שרפי קדש אמר פעם רבנו: "ענין רבי שמעון בר יוחאי הוא עירנות" "רבי שמעון ער איז א וואךדיגער" ועל שם הכתוב: "עיר" וקדיש מן שמיא נחית, ראשי תבות שמי' ע"ן. (ועיין במראה מקומות הרב מטשערין שכתב המדות אות שינה א: מי שהוא מקדש ביותר מרחק מהשנה ביותר, שהסמיה לזה הרב את הפסוק עיר-וקדיש הנזכר לעיל). והיינו עיר וקדיש כמבואר בספר המדות שמי שקדוש יותר מרוחק מהשנה יותר. ועיין במקום אחר שהענין של רביה"ק הוא התחדשות וכידוע זה דייקא כן על ידי שינה כמבואר בתורה לה.

עיר וקדיש - עיין מלבי"ם שם - שירד מן השמים מלאך שנקרא עיר וקדיש, עיר הוא המלאך הממונה להוציא הדבר אל הפועל, וקדיש הוא המלאך הגבוה ממנו המשפיע עליו, בענין שראה את השוטר והשופט עמו: אולי אפ"ל שרומז לצדיק שהוא בחי' כי כל בשמים ובארץ. דהיינו ששניהם כלולים בו.

כוכבי אור סוף חכמה ובינה - וכעת הנני להעתיק דבר נפלא מכתב ה' הרב וכו' מורנו רבי נחמן ז"ל אב בית דין קדש דקהלת קדש טשערה"ן השקף לענין הנ"ל, וזה לשונו: ענין ספירת העומר בתחילת עגולים, שכל ספירה וספירה משלבת בתקרתה ומסבבת אותה, וחזרין חלילה והנה יודע ענין העגולים, שכל העגולים מסבבין ומעגלין סביב נקדת המרקו, והמרקו שבספירת העומר הוא הספירה נצח שבנצח שהיא מאירה ביום כ"ה לספירה והנה בל"ג בעומר יום הסתלקות רשב"י ז"ל מאיירה הספירה הוד שבהוד והבן כי ביום שחל ל"ג בעומר הסתלקות רבי שמעון בר יוחאי ז"ל, וחול לעולם יום שני דחל המועד סבות, יום הסתלקות רבנו הקדוש רבי נחמן זללה"ה אשר מדתו נצח פ"דוע מדבריו הקדושים, ושמו בגימטריא נצח וכן פורים שעבר הוא גם כן ביום שחל ל"ג בעומר פ"אשר נתנו הקדמונים בספר פל"ג (שלחן ארז חיים סימן תכח). ומבאר בכתבים (פרי עץ חיים שער י"ט) דימי חנכה נגד הוד וימי פורים נגד נצח וכמו כן ל"ג בעומר הוא תמיד ביום ח"י איר, ויום ב דחל המועד סבות גם כן ביום ח"י תש"י: וכשחל יום כ"ה בספירה ביום שבת או היא נקדת המרקו לימי הספירה גם לשבתות לפניו שלש שבתות, ולאחריו שלש שבתות כי כל הספירות, ובתוכם גם הספירה הוד שבהוד שמיאירה ביום הסתלקות רבי שמעון בר יוחאי ז"ל, מסבבין ומעגלין סביב נקדת המרקו של ימי הספירה שהיא נצח שבנצח אשר היא מדתו של רבנו הקדוש זללה"ה ומכל הנ"ל תבין מה שסיים רבנו ז"ל בתחלת הספר ועכשו וכו' וגם בלקוטי תנינא סימן ע"ד גם כן סים ועכשו וכו' ודי לחפמיא: עד כאן לשונו

נ"ל לבאר שדייקא כשחל נצח שבנצח בשבת שהיא צדיק בחי' אנת הוא שבת דכולו יומא אזי ניכר ביותר היותו מרכז גם להוד.

עוד עיין בזה שו"ת חת"ס י"ד סימן רלג - מבאר טעם לשמחה בלג בעומר, כיון שב' אייר לכ"ע מתחיל אבלות, ובל"ג אחרון לאבלות לכ"ע, דאח"כ היא מחלוקת. נמצא עיקר אבלות בין ב' אייר לח"י אייר. וכשאנו סופרים ממעלה למטה מחסד שבחסד, אזי מכח זה עולה המלכות מהקליפות לקראתינו ממלכות שבמלכות, נמצא בעיקר ימי האבלות יוצאים חתן לקראת כלה מהוד שבהוד עד הוד שבהוד, כי ב' אייר אזי היא בהוד שבהוד, ובל"ג בעומר הוא בהוד שבהוד, ואז היא היכן שהוא היה כשהיא היתה בהוד בהוד. ונמצא שהם נפגשו נצח שבנצח שהוא באמצע בין ב' אייר ללג בעומר דהיינו ככה באייר נפגשים החתן והכלה בנצח שבנצח.

מה שסיים די לחכימא ברמיזא נראה כוונתו לומר שמה שמוכן שם שעכשיו ההתחלות מפורים זו אותה בחי' שעכשיו יש ננמ"ח דהיינו שפעם היו ההתחלות מבחי' הוד בחי' רשב"י ועכשיו יש ננמ"ח שהוא בחי' נצח

ונ"ל כי ידוע שנצח והוד תמיד ביחד ונקראים תרי פלגא דגופא ושניהם בחי' כח ההליכה אל החוץ לכבוש ולנצח ומכח הנצחון נעשית ההודיה שהיא גמר הנצחון (כמו ששמעתי מהריצ"ח) כי קודם שמודה שנוצח אין זה נצחון גמור אלא באיתכפיא וכשיוכל לשוב להלחם יעשה זאת אבל כשמודה באמת אזי נכנע ונוצח באמת. נמצא שההוד רק מגלה את הנצחון אבל הכל מכח הנצח. ואולי לזה כיוון הבעל הפל"ח הנ"ל. אמנם יש גם בחי' הודיה לבד שזה בחי' שרשב"י כבר היה מאות שנים לפני רביה"ק אלא נ"ל שבדורות

שאמר על עצמו שהוא נהר המטהר מכל הכתמים¹² (כמבואר בחיי מוהר"ן סימן שלב) מה שסיים בחיי מוהר"ן הנ"ל וכו' מבואר בהשמטות שאמר שגם העיר וקדיש מקבל ממנו.¹³ לבאר כיצד רמוז הענין של רשב"י בפסוק הזה ומעלת רביה"ק עפ"י מה ששמעתי מהריצ"ח – עיין בספר דניאל בפסוקים הסמוכים לפסוק הזה ומשמע שם שהמלאך עיר וקדיש מן שמיא נחית להכניע את נבוכדנצר לפ"י רשב"י הרמוז במלאך הזה הוא הכנגד שיכול לתקן מה שגרם זה להחריב הבית ולהחשיך העולם. ובמצודות שם פירש ער הוא מלאך דין¹⁴ לשון ערו עד היסוד משמע שבכוהו להמשיך כח גבורה להתגבר על היצה"ר ולהכרית הקליפות, וכמבואר שם בדניאל שכלל פתרון החלום שיתבטלו כל הע' אומות שמרומזים בצלם של נ"נ.

ועיין באיבי הנחל (על תורה יט') כי נ"נ (נבוכדנצר) היה קליפת נגה לכן דיבר ארמית לשון תרגום והחריב ביהמ"ק בחי' לשון הקודש וכנגדו רשב"י חיבר הזוה"ק בלשון תרגום דייקא להעלות הטוב שבתרגום וזהו שכתוב שם בדניאל "גודו אילנא, ברם עיקר שרשוהי שבוקו" כי האילן רומז לנבוכדנצר שאת קליפתו קליפת הכניע רשב"י אבל את בחינת השרשים שהם נצוצות קדושה שבשאר לשונות זה עשה רביה"ק ע"י שציוה להתבודד בלשון אשכנז דייקא.

הריצ"ח (יט 23) ביאר דבריו ש"עיר וקדיש" הוא בחי' קדש, וקדש דאקרי חכמה, וכתוב בחכמה יסד ארץ, לכן לרשב"י היה כח לתקן הרע ששבחי' על הארץ אבל לא מה שמתחתיה, אבל נחל הנובע מקור חכמה רומז למקור של החכמה דהיינו הכתר והכלל ככל שהאור גבוה יותר בכוחו לרדת נמוך יותר לכן בכוחו לתקן אפילו לתחת הארץ לתקן השרשים. לכן לעיר קדיש מן שמיא נחית נאמר שם בדניאל "ברם שרשוהי שבוק".

עוד ביאר הריצ"ח עומק דברי הבאבי הנחל הנ"ל שרשב"י תיקן בחי' נגה בבחי' התעוררות להתקדש במותר לך (כי מותר הוא הרשות בחי' רשת שתופס את האדם ומפילו לאיסור) ועל זה נאמר אל תתודע ל"רשות" שנראים אוהבים בשעת הנאתו ואין עומדים לו לבסוף כשיצטרך להתברר בכף הקלע לברר כל ה"מותרות". ורשב"י ע"י שכתב הזוה"ק בלשון ארמית מלכתחילה ולא כתרגום קידש הלשון עד שבו בעצמו מרגישים אש והתעוררות להתגבר על יצרו (כמבואר בשיחות הר"ן שיחה קט) ועי"ז העלה את הטוב שבו. אבל זה עדין נקרא בחי' מעל הארץ וכן שומעים בלשון "מן שמיא נחית" שזה בחי' התעוררות דלעילא שמאיר בבחי' מרחוק נראה לי ה', אבל השורשים שבתוך הארץ אותם התחילו האר"י הקדוש

הקודמים לא גברה ההסתרה כל כך והיה אפשר לזכות בהודאה מכח הנצח של רשב"י, דהיינו לנצח את היצר עד כדי הודאה. גם ידוע שהוד הוא בחי' דין יותר מנצח, כדמשמע מהשמטות שלהם שהוד הוא אלקים צבקות ונצח היה צבקות וכן מבואר שרשב"י היה יותר בחי' דין וכפי שראוי לדורות ההם, אבל בדורות שלנו שגברה ההסתרה וא"א לנצח את היצה"ר בלי העצות של רביה"ק אזי בכח הזוה"ק לבד כיון שעיקר כוחו בהוד אין הנצחון שלנו על ידו לבד שלם וממילא אין ההודאה שלימה.

בכבי אור חכמה ובינה בעיקר בסוף שרביה"ק ספירת הנצח ובטובות וכוונות (סוף אות ח ותחילת אות ט) איתא שאמר נצחתי ואנצח (בחי' מוהר"ן ג"פ איתא שאמר גמרת ויאגמור) וצ"ע אם כבר נצח מה נשאר לנצח. וכנראה הכוונה כפשוטו שרצה לומר שעומד באמצע בין נצחתי לאנצח. שניצח עד ההווה וגם לעתיד ינצח. אבל גמרת ויאגמור יותר קשה לפרש כן. כי אין זה גמר אם עדיין צריך לגמור. וצ"ל שיש אגמור יחסי שיש אחריו עוד אגמור וכדמצינו בפרשת וישלח בבראשית לג ב' וישם את לאה וילדה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים עיין תפארת ישראל דמאי' ו' ג' מה שביאר בזה ומה ששמע עפ"י זה לבאר הפסוק בחגי ב' שמכנה את הבית השני הבית האחרון היא תשובת הרשב"א לכומר אחר עיין בספר רן גור ע"ת פרשת בא ע"פ והיה לכם היום האריך בזה ע"ש.

¹² כוכבי אור חכמה ובינה הקדמה – וְעָתָה מְאֲלִינוּ נְדַע וְנִבְיָן פְּחוֹת מִטְּפָה מִן הַיָּם בְּמָה שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם נִחַל נֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה (ד), שְׁנָה הוּא הַשֵּׁם שֶׁל מִדַּת הַבִּינָה בְּיָדוּעַ לְיִדְעֵי חֵן כִּי אִם יְרֻבּוֹת בְּנוֹת עֵשׂוֹ חֵיל לְהַשִּׁיג הַשְּׂגוֹת הַנִּמְשָׁכוֹת מֵאֲתָה וּמִמִּדַּת הַחֲכָמָה וְכוּ', אֲבָל לְהִדְבֵּק וּלְהַפְלֵל בְּהַתְּחִילִית הַשְּׁלֵמוֹת שְׁאִין שְׁלֵמוֹת אַחֲרָיו, לֹא יָקוּם עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וּזְלַת "הַעֲלִית עַל פְּלָנָה", בְּיָדוּעַ וּמוֹבָן כֹּל זֶה בְּסִפְרֵי אֲמָת.

¹³ צ"ע שררי כתם הוא רק ספק טומאה.

¹⁴ לבאר הענין שעכשיו גם רשב"י מקבל מרביה"ק שמעתי מהריצ"ח (יט 23) עפ"י הכלל שככל שהאור בא מגבוה יותר יכול לרדת נמוך יותר ועוד עפ"י מה שאמר רביה"ק שהשכינה בימי שרה נקראת שרה ובימי רבקה נקראת רבקה דהיינו כפי המרכבה של אותו הדור. ולפ"י מבאר שגם האורות הנפלאים והגבוהים של רשב"י כדי שיאירו בדרך הזה צריך שיתלבשו בכלים הבאים מגבוה יותר וזהו הלקוטי מוהר"ן שכלול בו הכל נגלה ונסתר מכל הצדיקים הקודמים משה רבינו ורשב"י והאר"י והבעש"ט אבל היום כולם כדי שאורם יאיר בעולם צריכים להתלבש בלק"מ דהיינו שהיום הם נקראים רבי נחמן כפי הדור הזה. דהיינו לפ"י שהלשון שהיום גם העיר קדיש מקבל ממנו הכוונה מקבל את הכלים וזכר לרדת ולהאיר לדרך כזה נמוך וכפי שנתבאר לעיל היינו להכניע את הקליפת נגה גם בשרשים תחת האדמה ובשביל זה צריך להתלבש בנחל נובע מקור חכמה דהיינו בעצות שלו.

נמצא ברשימות הרב שמואל הורוביץ מענין רשב"י שבא אל פיגה אחר החתונה לנחם אותה כשרבי שמחה לא הגיע כידוע הסיפור ואמר לה שגם הוא צריך לנשמה הזו ואמר לה שהיה קטרוג נורא שלא תרד נשמה כזו לעולם והוא רשב"י השתטח וככה וביקש הרבה ופעל שכן תרד וגם הבעש"ט בא אליה וסיפר לה כך שרשב"י פעל שעל אף הקטרוג הנורא תרד נשמה זו לעולם.

¹⁵ ומה נפלא לפ"י שרומז לרשב"י דייקא שכידוע היה קפדן מאד כמבואר במעילה יז: במעשה שנשלח לרומי לבטל גורת הרומאים וביקש שר"א בן רבי יוסי יבוא עימו ואביו לא הסכים שמא יקפיד עליו בדרך עד שנשבע לו שלא יקפיד ואעפ"כ הקפיד וכמעט שמת ר"א בר"י עד שנזכר רשב"י בשבועתו ובקש רחמים וניצל ע"י ש. בגמ' והמפרש ורבנו גרשום.

והבעש"ט לברר, וכן מובא שעד הבעש"ט היה ידוע תמיד שיש קליפת נגה בין הקדושה לטומאה אבל הבעש"ט גילה שיש עוד קליפה דקה בין הקדושה לנגה.

"ועכשיו יש נחל נובע" וזה בחי' "ועכשיו כל ההתחלות מפורים" שבהשמה לסוף תורה עד' ח"ב וביאר שם ר' שמואל שפירא זצ"ל שהכוונה לבחי' אתערותא דלתתא שיש בפורים שמקבלים את התורה מרצון (ולא בבחי' כפה עליהם הר כגיגית שזה בחי' פסח אור גדול שמתגלה באתערותא דלעילא שמבטל הבחירה)

דהיינו שעכשיו יש נחל נובע שעל ידו יש אתערותא דלתתא, ועיקר הקו של ממה למעלה הוא התפילה, וזהו ועכשיו יש נמ"ח שמעורר לתפילה ויותר מזה כי רביה"ק אמר שקיבל מהקב"ה שיכול לעזור לבעל בחירה, וזה הידוש גדול כי א"כ היכן הבחירה, דהיינו שרביה"ק יכול לגרום להתערותא דלתתא בחי' נחל נובע שנכנס עמוק תחת הקרקע עמוק בשורשים ומפרה אותם, וזה זיכוכ כזה של בחי' רצון איליו יתברך הרבה יותר מסתם רצון, בחי' מה ששאל רביה"ק האם אתה רוצה לרצות? דהיינו עומק הרצון ופנמיות הרצון.

ושורש הכל שרביה"ק נותן כח לגלות את עצם הנקודה הכיסופים שלו את נשמתו, בתפילה, בשפה שלו, שכמו שחושב כך מדבר ומוציא את פנמיות פנמיות הרצון שלו לדבוק בו יתברך. ותיקון כזה מגיע עמוק יותר לבחי' ניצוצות הקדושים שבע' לשון. (עיין עוד מה שכתבתי סוף תורה עד תנינא ועכשיו)

ואולי אפ"ל שע"כ רשב"י אמר "כי לא תשכח" דהיינו שבכוחו להמשיך זכרון עלמא דאתי בעולם החשוך הזה להנצל מהבלי עוה"ז אבל רבנו אמר "גמרתו ואגמור".

וכן מבואר לקמן שרשב"י עיר קדיש וכו' דהיינו מלאך של דין ואולי ע"כ כוחו בשמירה דייקא לכן לא אמר שיזכרו את התורה אלא שלא תשתכח התורה, אבל רבינו נחל נובע וכו' לשון השפעה שהיא מדת החסד. (וזה בחי' שמור וזכור בדבור אחד רשב"י ורבינו יחד כי מתלבש ברבנו לתקן דור אחרון)

עוד בענין הפסוק עיר וקדיש כיצד רומז לרשב"י ומעלת רביה"ק בזה עיין שיח שרפי קדש אמר פעם רבנו: "ענין רבי שמעון בר יוחאי הוא עירנות" "רבי שמעון ער איז א וואכדינער" ועל שם הכתוב: "עיר" וקדיש מין שמיא נ'חית, ראשי תבות ש'מ'עו"ן. (וענין במראה מקומות הרב ממשערין שבספר המדות אות שינה א': מי שהוא מקדש ביותר מרחק מהשנה ביותר, שהסמיך לזה הרב את הפסוק עיר-וקדיש הנזכר לעיל).

ועיין במקום אחר^כ שהענין של רביה"ק הוא התחדשות וכידוע זה דייקא כן על ידי שינה כמבואר בתורה להכ

^כ עיין לק"ה תפילין הלכה ה' אות ה' - פי זה עקר החיים בשמתיחילין לעבד את ה' בכל פעם מחדש כאלו לא התחיל עדין בעבודתו כלל. וכמו שכתוב (דברים ו'), "אשר אנכי מצוה היום". ודרשו רבותינו וזרונם לברכה (ספרי שם), בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, שלא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא בכל יום יהיו כחדשים, וכמו שכתוב (שם כו), "הסכת ושמע ישאל היום הזה נהייתה לעם לה' אלקיך". ודרשו רבותינו וזרונם לברכה (הובא בפרוש רש"י), בכל יום יהיו בעיניך כאלו היום נכנסת עמו בכרית.

וכמו שראיתי מרבנו ז"ל פעמים אין מספר שאף - על - פי שבשעה הקודמת התפאר עצמו בגדולות ונדראות ונגלה תורה נפלאה אשר לא נשמע בואת פדרכו, ואחר כך בשעה שאחריה ראינו אותו שרוי בצער גדול וכמה פעמים פרש צערו ושיחתו לפנינו מעמק הלב, שהוא מצטער מאד איך זוכין להיות יהודי, כמי שלא הריח מעולם ריח עבודת ה', ומי שלא ראה זאת אי אפשר לציר לו בכתב ענין זה, וכבר מבאר מזה מעט בשבחי הנהפטים, ובכל פעם היה רגיל לומר שעכשיו אינו יודע כלל, כלל כלל לא וכו' אף - על - פי שבשעה הקודמת גלה מה שגלה והתפאר שהשיג מה שהשיג מה שאי אפשר לגלות, אף - על - פי - כן תכף אחר כך היה אומר שאינו יודע כלום. הכלל, שמעולם לא עמד על מדרגה אחת, רק היה הולך בדרגות בכל פעם מדרגא לדרגא ברום מדרגות העליונות והגבוהות, ואפלו כשהגיע למה שהגיע וכו', עדין לא נתקרה דעתו בזה וכו', ואין להאריך בזה כאן ויתבאר במקום אחר. וזה עקר החיות באמת בשזוכין להתחיל בכל פעם מחדש בעבודת ה' שהוא עקר החיים באמת, כמו שכתוב (דברים ל'), "כי הוא חייך".

והעקר עבודת ה' שיהיה עבודתו בכל פעם מחדש ולא יפול לזקנה של הסטרא אחרא שלא תזקן עבודתו אצלו ח"ו, **וכמו שהזהיר רבנו ז"ל על זה ואמר שאסור להיות זקן, הן צדיק זקן, הן חסיד זקן, וכן אינו טוב וכו', כמבאר בהשיחות הקדושות שנדפסו אצל הספרי מעשיות (שיחות הר"ן אות נא), הינו כי צריכים להתחיל בכל פעם מחדש. וזהו עקר החיים ארפים של הזקן דקדשה שהוא העור הנ"ל, כי היה זקן מאד וניק מאד, הינו שכל מה שזקן ביותר ונכלל בזקנה דקדשה ביותר, שהוא בחינת עתיק דעתיקין, כל מה שנכלל שם יותר היה יניק יותר, כי השיג בכל פעם שעדין הוא רחוק מאד מהשם יתברך, כי לגדולתו אין חקר, ועל - כן כל מה שנכלל בזקנה דקדשה יותר, ראה והשיג שעדין לא התחיל לחיות כלל, עד שזכה לחיים ארפים הנ"ל ששם נכלל הזקנה והניקות יחד שאי אפשר להשיג זאת כלל.**

^כ מה שמבואר בתורה לה שהתחדשות היא דייקא ע"י שינה לכאורה יש להקשות מתורה ס' אות ב' בסוד הזקן דקדושה שהוא התחדשות בכל רגע דהיינו דייקא הפך השינה המבוארת שם באות ו' שהיא בחי' זקן דסט"א. ושם באות ב' ממה שהדגיש העניין שכל

וג"ל שכאן ממוזן עיקר ההבדל ביניהם ומעלת רביה"ק. כי עיר וקדיש הוא בחי' מלאך שכולו אש להבה להש"י מתחילתו ועד סופו וכלול בו ית' תמיד ופרוש מהבלי עוה"ז לנמרי ומלאכתו נעשית ע"י אחרים כמבואר בגמ' ברכות לה: ועי"ש שהרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם. וכן עבודתו יג שנים במערה שעל ידה השיג מדרגתו, היא כמו יציאה מהעולם לתיבת נח, עולם הבינה שמעל הטבע, דהיינו כמלאך שכולו קודש וער תמיד.

לעומת זה רביה"ק הגיע למדרגה יותר מזה בלא יציאה מהעולם אלא בתוך העולם כרבי ישמעאל בחי' תורה עם ד"א ולימד איך הדרך ארץ בעצמו יכול להוות קרש קפיצה לעליה תמידית בבחי' ירידה צורך עליה, ובבחי' ביטולה של תורה היא קיומה, אם יודע מתי לעשותו כי א"א להיות תמיד בדביקות ואפשר שהמו"מ יהיה בבחי' אמונה כזו שבתוכו יתעבר שכלו ויזכה להתחדשות נפלאה וחידוש השכל על ידו דייקא (כמבואר בתורה לה הנ"ל). ובבחי' כזו של עבודה ועליה מדרגה לדרגה אפשר להוליך גם אנשים פשוטים למדרגות גבוהות. גם עיין בזה"ק בלשונו החריפה על כל מי שאינו בדחילו ורחימו וכמה מגנה את יראת העונש וכן בענין העוון הנורא כתב שאין לו תיקון רואים בחוש שיש בני"א שדייקא ע"י הזוה"ק בגלל ההתלהבות הנפלאה שלו יכול להפיל אותם ודלא כרביה"ק שיש לו חיווק אפילו למי שעבר שמונה מאות פעמים על כל התורה והורה לנו תמיד לחפש נקודה טובה ולצעוק איה דהיינו עבודות פשוטות ששייכות בכל מדרגה ממש, וצעק בקול גדול שאין יאוש כלל אפילו להנפול בעומק הקליפות, ואדרבה יש בחי' שהוא קרוב יותר לראש המדרגות (כמבואר בתורה רו ותורה יב תנינא) ויכול ברגע להתקשר לשם בצעקת איה אמיתית.

עוד לבאר מעלת רבינו על קודמיו

עיין בעש"ט עה"ת^{יד} והיה אומר, צדיק קמן אוהב רשעים קטנים, וצדיק גדול אוהב רשעים גדולים, אבל משיח יהיה אוהב ומלמד זכות אפילו על רשעים גמורים, (ועי"ז יחזרו בתשובה ועי"ז יהיו נגאלים) וכל מי שמלמד זכות על כל הברואים הוא מבחינת משיח כו' ע"ש. אבל עיין שם בפרשת קדושים אות ג' משמע שרק על עובר לתאבון יש חיוב ללמד זכות ואם אפשר לדייק משיחה לשיחה אולי אפ"ל לומר כדבריו בעצמו הנ"ל שזה החילוק בין צדיק גדול דהיינו כהבעש"ט למשיח ולפי"ז רבינו שאמר על עצמו שזכה למדרגת משיח לכן ציווה בתורה רפב לזכות אפילו רשע גמור דמשמע אפילו להכעים.

הוספות:

בענין מה שלמד רשב"י שכל התורה נקראת שירה עיין ר' צדוק בספר דובר צדק אות [ה] מבאר מדוע התורה נקראת שירה. כידוע דהתורה ציור ודפוס כל מעשה בראשית כמו שכתוב בבראשית רבא פ"א. כי הוא מקור החיות של כל חלקי הנבראים כלליהם ופרטיהם וכל שנוייהם אחד לא נעדר שלא יהיה חלק עצמות חיותו בתוך דברי התורה. וכידוע זה ואין כאן מקומו לבאר הדברים באורך להסבירם אל אוזן שומעת וזה ענין כתבו וגו' השירה ורצה לומר כל התורה כולה ואינו לשון זמר ושיר דעל זה נענש דהמע"ה כמו שכתוב בסוטה (ל"ה). רק הוראת שיר דבר המקיף סדר והיקף איזה ענין כמו (שבת נ"א ע"ב) כל בעלי השיר יוצאין

יום מתחיל צר ונגמר רחב ביארנו שאין זה סיפור מציאות אלא הוראה וביאור ענין ההתחדשות שכל יום צריך לחשוב את הרוחב של אתמול לצר וממנו להתחיל ולהרחיב ולא ח"ו להתחיל שוב מהצר של אתמול.

ובאמת אינה סתירה כלל כי בתורה ס' מדבר בכלליות כל יום וכל כל הימים כולם שיהיו רק הולך ומתרחב תמיד בתוספת קדושה. ואילו בתורה לה מבאר כיצד זוכים לזה בפרטיות בבחי' ביטולה היא קיומה כי המציאות שמוחין מתעייפים לכן העיקר ההתחדשות היא בבחי' הרצון שלא לנוח ולא לשקוט ברצון להתרחב ולהוסיף קדושה אבל בפועל צריך בכל יום גם לישון ממש כל אחד לפי כוחו ועל זה מבאר שם רבינו שגם כשהוא ער יש בחי' שינה יחסית שעיי"ז לא יצטרך לישון בפועל יותר מההכרח לו לפי כוחו. אבל בוודאי כלל כל יום צריך להיות תמיד בסופו יותר רחב מתחילתו, וכן ביום המחרת שסופו יהיה רחב יותר מסופו של יום האתמול.

^{יד} בראשית קכא בבאר מים חיים שם אות ק' בשם מדרש פנחס בשם רבי גדליה מליניץ בשם רבו המוכיח (רבי יעקב יוסף מפולנא תלמיד הבעש"ט) שמתמא שמע זאת ממנו. כך כתב שם

בשיר. וכן זמר וניגון מקיף כל חלקי התנועות וסידורים. ושירת האזינו מקפת כל הקומות לבני ישראל בכל הדורות וסדר ההיקף הזה נקרא שירה. וכן מצא הגר"א איך בפסוקי שירת הים מרומזים כל תרי"ג מצוות.

בענין הקשר בין רביה"ק לרשב"י עיין חיי מוהר"ן סימן רכ"ה פ"ב הבטיח רבנו זכרוננו לברכה בחייו ויחד שני עדים פשרים על-זה שפשיסתלק פשיבואו על קברו ויתנו פרוטה לצדקה ויאמרו אלו העשרה קפיטל תהלים הנרשמים אצלנו בשביל תקון למקרה לילה רחמנא לאלן, אז יניח רבנו עצמו לארץ ולרחב, ובודאי יושיע לזה האדם ואמר שבהפאות יוציא אותו מהגיהנם אפלו אם יהיה אותו האדם איך שיהיה, אפלו אם עבר מה שעבר. רק מעתה יקבל על עצמו שלא ישוב לאולתו חס ושלום. אבל היכן עושים את הפאות זה עושים אצל רשב"י, וביאר הריצ"ח כעין הנ"ל כי בחי' לא תשכח שהבטיח רשב"י היינו שתמיד ישאר בחי' פאה דהיינו נקודת יהדות שעל ידה יהיה אפשר לצדיקים האמיתיים למשוך ולהעלות מחוב לזכות.

(שמעתי מהר"ר צבי חשין בשם אחיו הר"ר אהרון (עיריכ תשנח)

עיין כוכבי אור חכמה ובינה אות א ס"ק מזו גאלה הראשונה שהיתה בפסח בחפזון בלי שלמות האתערותא דלתתא, נתקלקלה קלקול אחר קלקול עד שנתהנה זה לעמת זה החרבן שחל תמיד בזה היום כמוכא בשלחן ערוך הסימן א"ת ב"ש וכו' ועכשו כל תקוננו על הגאלה האחרונה שמוה בעצמו יהיה גם תקון הגאלה הראשונה, אף עכשו יהיה כל ההתחלה מפורים שהוא בחינת מחית עמלק כמוכן ב"דבריו ז"ל (לקוטי תנינא סימן ע"ד). והעקר בכח האתערותא דלתתא של ראשי יחדי הדורות שהוא אדמו"ר ז"ל, ורבי שמעון בר יוחאי ז"ל, שמקבל מאתו כנ"ל ובפרט על ידי עצם התקונים שנתקנו ביום הסתלקותם (כמוכן מדבריו הקדושים) ששני הימים של הסתלקותם מכונים להיות חל ביום שחל בו פורים (כמוכא בכתב יד של הרב מטשערין ז"ל המוכא להלן) ובשניהם הגדלת ההולא (יום ל"ג בעמר הולא דרבי שמעון בר יוחאי ז"ל) וזמן שמחתנו (יום הסתלקות אדמו"ר יום ד' של חג הסוכות וזמן שמחתנו-כמו בפורים שהוא יום שמחה) כי בכחם הקדוש והנשגב נצא מבין שן האריות דסטרא אחרא שהוא זה לעמת זה, ונזכה לכחינת שן המוכא ב"דבריו הקדושים לקוטי תנינא סימן פ"ה, שהוא ראשי תבות שבת נחמו (נחמת הגאלה) המכון גם לראשי תבות של שמותיהם הקדושים שמעון נחמן וכו' יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

שאפילו העיר וקדיש צריך גם כן לקבל ממנו כוכבי אור חכמה ובינה אות א' ס"ק מ"ד והנה פפי המוכן מדברי אדמו"ר ז"ל שגם העיר וקדיש מן שמיתא נחית שהוא רבי שמעון בן יוחאי וכו' נראה לפי עניית דעתי יש לזה שכות למה שמוכא בספרי אמת שבינה עד הוד אתפשת, וההוד הוא ענף הבינה, וידוע שרבי שמעון בר יוחאי נסתלק בספירת הוד שב"ה, ובודאי גם משרש מדתו היה שיהי לזה ועל כן גם רבי שמעון בן יוחאי" במספר ר' נחמן בן שמחה" (זה הרמז שמעתי בשם אחרים):

עוד מעלת רשב"י עיין בבני יששכר על ל"ג בעומר מבואר שם שלא רק האידרא נכתבה ביום הסתלקותו אלא כל ספר הזוה"ק, ושאו התחיל הארה מסויימת מהאור הגנוז של סתרי תורה. ומבאר שם שמ"בראשית" עד "וירא אלקים את האור כי טוב" יש לב תיבות והמילה טוב היא הלג לרמוזי שבלג בעומר מתגלה הטוב להדיא. וכן בחו"ל המילה טוב מרמות לאור הגנוז כמו שדרשו "כי טוב לגנוז" והיינו אור שאדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו (ממלכות ועד הכתר) בזה האור רואים מסטירין של יוצר בראשית. והנה רשב"י נקרא בוצינא קדישא וספרו נקרא זוה"ק, דהיינו שהוא המנורה וספרו אור המבדיק מסוף העולם ועד סופו סוד "האור כי טוב" הגנוז בתורה, וע"כ מלג בעומר יש טוב ימים למתן תורה. ולכן השמחה ביום לג בעומר על הציון שלו היא שלא כטבע כפי שנתאמת ע"י אנשי אמת.

ומובא בזוה"ק דף רצא: בעינא לגלאה רזין קמיה קב"ה וכו'... והאי יומא לא יתרחק למיעל לדוכתיה כיומא אחרא דהא כל יומא דא ברשותי קיימא. עכ"ל. רצ"ל שהיה היום מתארך באורו ולא היה רשות לאור היום להתחשך עד שנתן לו רשב"י רשות וזה יורה כי כל האורות בטלים ומשמים אל האור כי טוב דהיינו רזין סתימין דאורייתא אשר גנוז בה אור הגנוז לצדיקים והצדיקים המבינים ברזין דאו' הנה מאירים באור הגנוז בה על כן אור היום ההוא היה מתארך ושמר פקודתו של ר"ש. (משמע שרשב"י באורו האיר את היום ולא נתן לחושך לבוא) ואז כתב ר' אבא את הזוה"ק בפקודתו.

ועיין תורה טו **שאור הגנוז היינו בחי' סתרי תורה**. ובספרים מובא דהיינו אור אהבה שבדעת שיתגלה לעתיד לבוא עיין תורה לג. וכפשוטו (שמעתי מהריצ"ח) הכוונה שזה אור שמגלה להדיא בכל דבר איך מסוף העולם ועד סופו מאיר הש"י. וז"א האמת והתענוג שבעבודה האיר כ"כ עד שמי שתפס משהו כבר ראה את כל העומק של העתיד לבוא שנמצא בכל עבודה. (ואעפ"כ ע"י הבחירה היה אפשר לעומת זה להרשיע יותר לכן "וימנע מרשעים אורם") ועיין מזה באריכות ביאור הריצ"ח (235) ועוד הוסיף שם עפ"י תורה סא ותורה יט לבאר החילוק בין תא שמע המובא בגמרא לתא חזי שהוא לשון הזוה"ק לשון ראייה בחי' תורה שבכתב. דמובא בהלכות ברכת התורה שעובר לעשייתו צריך ללמוד תורה אלא שפסוק מהתורה יוצא בו גם בלי להבין אבל גמרא אין יוצאין בה אלא אם מבין. והביאור כי הכתב הוא בחי' קודש הבא מלמעלה אבל תורה שבע"פ הוא כפי הקליטה והבנת הנברא את דברים, דהיינו בחי' שמיעה, ומובא בספרים שזוה"ק סגולתו גם בלי להבין דהיינו שיש בו קדושה במילים עצמן שהוא למעלה מבחי' שמיעה. ויש בזה בחי' מעלה יותר גם על הכתב כי הוא גם בחי' קליטת התורה שבכתב שהרי עליה הוא מבוסס ואעפ"כ הוא חזר

לכחי כתב בחי' ראייה דהיינו ראייה שעבר את העוה"ז בחי' נכנס לחושך העוה"ז ויצא בשלום בחי' "גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו" שהוא למעלה משמיעה וראייה אלא בחי' רואים את הקולות, בחי' שלימות חיבור אהבה ויראה.

ורשב"י אעפ"י ששורשו בשמיעה דווקא (ששמו שמעון מלשון כי שמע ה' וכו') אבל עלה לבחי' התכללות גמורה בחי' בחד קטירא אתקטירנא בקב"ה כמ"ש באדרא וזטא דף רפח. בחי' אני אחד אתך. בחי' ראייה.

ועיין תקנת השבין 54 שמה שנסתרה מעלת רשב"י בדורו כיוון שהיה משבט שמעון (ר' צדוק כותב שם כך קבלתי) והוא בחי' לאה בחי' שנואין מעשיה שבנגלה ורק בנסתר נתברר שכיעורה היה יופיה שלא רצתה ליפול ביד עשו. ולכן "שמע ה'", ולכן גם הזוה"ק היה נעלם מאות שנים ונתגלה בעקבתא דמשיחא ויתגלה בשלימות רק לעתיד.

לבאר עניין המדורות בל"ג בעומר – נראה לי כי הזוה"ק והתקונים שגילה רשב"י אינם שווים לכל נפש ועכ"פ לנשים וילדים אין תפיסה בזה כלל ואולי לכן נהגו להדליק מדורה ובאים כולם אנשים נשים וטף להסתכל במדורה. ובוודאי גם לרקוד ולשמוח, ובוודאי עצם הדלקת האש היא גם בחי' נר זכרון לנשמת הצדיק שמתלבש בו ועוד סודות שיש בזה אבל נראה לי לבארו פשוט שרואים בחוש שאפשר להסתכל באש זמן רב, והוא דבר נפלא לראות מציאות כזו של התלהבות לעלות למעלה שלא נחה לרגע, ושורפת כל דבר אחר ומצרפת אותו להתלהבות הזו וכל מיני עץ וקש ואפילו כל מיני אעא דלא סליק ביה נורא כשנורק למדורה נעשה אש התלהבות, והוא רמו לצדיק שכך הוא כל חייו בוער להשי"ת וניתן לנו מנהג זה ביו"צ של רשב"י לראות איך נראה צדיק אמיתי בפנימיותו כדי שנתחבר אליו ונצטרף למדורה הזו הבוערת בכזו התלהבות להשי"ת.

עוד שמעתי מהרב ברנר (לג בעומר טו) שאמר שרואים איך שעושים את המדורות של ל"ג בעומר מכל מיני זרדים וסמרטוטים ודברים של הפקר שנזרקים ללא שימוש וצורך, והכל מצטרף ועולה לאש להבה לצדיק רמו לגודל מעלת הצדיק לצרף אפילו הנמוכים ביותר לכבוד שמים.

ספר לקוטי מוהר"ן הוא אתחלתא דגאולה חיי מוהר"ן שמו"ו מעלת תורתו וספריו הקדושים

נְשִׁימָה מְפִיּוּ הַקְדוּשׁ שְׁאָמַר שֶׁהַסֵּפֶר הַקְדוּשׁ שְׁלוֹ לְקוּטֵי מוֹהֲרָן שִׁיִּצְאָ בְּעוֹלָם הוּא אֶתְחַלְתָּא דְּגְאֻלָּה. וְאָמַר מֵאַחַר שִׁיִּצְאָ בְּעוֹלָם אָנִי חֶפֶץ מְאֹד שִׁילְמְדוּ אוֹתוֹ, כִּי צְרִיכִים לְלַמֵּד אוֹתוֹ הַרְבֵּה עַד שִׁיְהִיָּה שְׁגוּר בְּעַל פֶּה. כִּי הוּא מְלֵא מוֹסֵר וְהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל מְאֹד לְהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר אֵין עֶרְףְּ אֵלָיו וְכוּ'. אַחַר-כֵּן אָמַר בְּפִרוּשׁ שֶׁהַלְמוּד בְּחַבּוּרָיו הַקְדוּשִׁים הוּא אֶתְחַלְתָּא דְּגְאֻלָּה בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אָמֵן.

וְאָמַר שְׁטוּב לְקַבֵּעַ לְעַצְמוֹ שְׁנֵי שְׁעוּרִים לְלַמֵּד סִפְרָיו הַקְדוּשִׁים, שְׁעוּר אֶחָד פְּשוּט לְלַמֵּד בְּמַהֲרָה הַרְבֵּה מְאֹד כְּדֵי שִׁיְהִיָּה שְׁגוּר בְּעַל-פֶּה, וְשְׁעוּר אֶחָד לְלַמֵּד בְּעֵינָיו גְּדוֹל. כִּי יֵשׁ עִמָּקוֹת גְּדוֹל וְנִפְלֵא בְּסִפְרָיו. וְעֵינָיו בְּמָקוֹם אַחַר מְזִה מְעַנֵּן עַצְמוֹ הַעֲמָקוֹת הַגְּדוֹל שִׁישׁ בְּתוֹרָתוֹ הַקְדוּשָׁה וְהַנּוֹרָאָה מְאֹד עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית.

עוֹד שֶׁם שִׁמְ"ט פֶּעַם אַחַת הָיָה מְשַׁבֵּחַ אֶת הַסֵּפֶר שְׁלוֹ מְאֹד, וְאָמַר שִׁיְכּוֹלֵין לְהִיּוֹת נְעֻשָׁה בְּעַל תְּשׁוּבָה גְּמוּר עַל-יְדֵי לְמוּד הַסֵּפֶר שְׁלוֹ. וְהָיָה חֶפֶץ וּמִשְׁתוֹקֵק מְאֹד שִׁיְדַפְּסוּ סִפְרוֹ עוֹד כְּמָה פְּעָמִים וְיִתְפַּשְׁטוּ בְּעוֹלָם. וְאָמַר שִׁיְהִיּוּ בְּנֵי אָדָם שִׁילְמְדוּ וְיִתְפַּלְלוּ עַל-יְדֵי הַסֵּפֶר הַזֶּה. וְאָמַר שְׁמִי שִׁישֵׁב וְיַעֲסֵק בְּסִפְרָיו רַק בְּלִי קְנִטוּר וְנִצְחוֹן, וְיִסְתַּפֵּל בּוֹ בְּאֵמַת אֹז בּוֹדָאֵי יְהִיּוּ נְבִקְעִין אֲצֵלוֹ כֹּל גִּיּוֹת קִשְׁיֹת לְבָבוֹ. (וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: סָע וְעֵט אִים אֲלַע אֲדַעֵרן טְרַעֲנָנוּ).

וְאָמַר שְׁכָל אָדָם צְרִיף לְהַשְׁתַּדֵּל לְקַנּוּת הַסֵּפֶר שְׁלוֹ. וְמִי שֶׁאֵין לוֹ כְּמָה לְקַנּוּת וְכוּ' (יִמְכּוֹר כֹּל סֵפֶר שֶׁשֶׁ לוֹ וְיִקְנֶה הַסֵּפֶר שְׁלִי וְמִי שֶׁאֵין לוֹ סֵפֶר לְמַכּוֹר) יִמְכּוֹר כֹּר מִתַּחַת רֵאשׁוֹ וְיִקְנֶה הַסֵּפֶר שְׁלוֹ. וְעוֹד סֵפֶר מְזִה וְעֵינָיו בְּמָקוֹם אַחַר עוֹד מְזִה. וְאָמַר שֶׁהַסֵּפֶר שְׁלוֹ יְהִיָּה חָשׁוּב מְאֹד, וְיִבְקָשׁוּהוּ וְיִחַפְּשׁוּהוּ מְאֹד וְיִדְפְּסוּ וְיִחַזְרוּ וְיִדְפְּסוּ כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים וְיְהִיָּה חָשׁוּב מְאֹד, רַק נְכַסְפֵּתִי לְרֵאוֹת זֹאת וְאֶהְיָה אָנִי עוֹמֵד וּמְסַתְּכָל וְכוּ'. וְאָמַר שֶׁהַמְאָמְרִים שֶׁכָּתַב בְּעַצְמוֹ גַּם הַלְשׁוֹן לְבַד הוּא מְסַגֵּל מְאֹד כִּי הֵם כְּלָלִים: